Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 22 (1620) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 31 МАЯ 1987 г. ЦАНА 12 зл.

Віцэ-ваявода Ежы Слезак вядомы тым, што пільна сочыць за ўсімі, нават дробнымі, культурнымі з'явамі ў ваяводстве. На здымку Ежы Слезак на адной з выставак беластоцкай галерэі „Арсенал".

фота Г. Рагазінскага.

Віцэ-ваявода: Аналіз за 1986 год паказвае, што прыгранічная паласа нашага ваяводства ў культуры — слабая паласа. Слабасць культуры вынікае з эканамічнай слабасці. Зрэшты, уся беластоцкая культура мае такія самыя недахопы. Першы з іх — кадры. Я ў кожную хвіліну магу прыняць да працы ў гміне кожнага чалавека, які валодае беларускай мовай і хоча працаваць у культуры. Мы не маем патрэбных інструктараў у многіх гмінных цэнтрах культуры.

Прыгранічная тэрыторыя з беларускім насельніцтвам — то больш за трэцюю частку ваяводства — 35 прац. Да 1986 года тут наогул усе ГОКі былі вельмі слабыя — адна асоба была да ўсяго. У 1986 г. мы ўзмоцнілі ГОКі ў Дубічах-Царкоўных, Чыжах, Дарожках, Нарве, Нараўцы, Новым Двары, Нурцы, Сідры, Сухаволі, усюды там далі па адным штаце. Штаты атрымалі з Варшавы з Фонду развіцця культуры. Каго мясцовыя ўлады знайшлі на гэтыя штаты, то ўжо не залежала ад нашага аддзела культуры. Штогод будзем павялічваць штаты працаўнікоў ГОКаў у гмінах.

Але трэба — і хачу, каб вы гэта падкрэслілі — каб на месцы ў гмінах больш займаліся культурай і кадрамі для яе. Там, на месцы, у гміне трэба шукаць людзей. Няхай начальнік знойдзе чалавека, які любіць беларускую культуру, які хоча яе развіваць і няхай ставіць яго працаўніком у сваёй гміне. Ён, начальнік, выбірае, не мы.

Вельмі добрых, найлепшых працаўнікоў культуры маюць Саколка, Бельск, Гайнаўка, Белавежа, Бранск. (Віцэ-ваявода падкрэслівае ролю дырэктараў гэтых ГОКаў і дамоў культуры, па прозвішчы называе С. Лукашука, М. Бушко, кажа, што з вялікім прызнаннем і ўдзячнасцю адносіцца да ініцыятываў і ролі ў беларускай, а затым і беластоцкай культуры гэтых людзей). Мы адкрыты, кожная ініцыятыва патрэбна. Няма падзелу ў нашым ваяводстве на культуру беларускую і культуру польскую. І было б вялікай памылкай насаджаць якому-небудзь калектыву з беларускай мясцовасці рэпертуар чужы яму. Няхай спявае свае песні — у гэтым яго вялікая роля. Народ-

(Працяг на стар. 4)

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

27 красавіка 1987 г. на пасяджэнні Прэзідыума ГП БГКТ разглядаліся праблемы навучання беларускай мовы ў школьным годзе 1986/87. У пасяджэнні прыняў удзел візітатар Куратoрыі асветы і выхавання Стэфан Крэнтоўскі і настаўнік-методык па беларускай мове Тамара Русачык.

Зараз у 61 пачатковай школе (разам з іх філіяламі) беларускую мову вывучае амаль 3700 вучняў. Аднак пры арганізаванні навучання роднай мовы выступае многа цяжкасцей. Дагэтуль не апрацавана новая праграма навучання, не хапае падручнікаў і дапаможнікаў да некаторых класаў. З-за кадравых недахопаў не арганізуецца або спыняецца навучанне беларускай мовы ў некаторых школах. Напрыклад, у Вульцы Нурэцкай (гм. Нурэц-станцыя) пад канец 1986 г. настаўніца пайшла ў водпуск і ў выніку спынена навучанне роднай мовы ва ўсёй школе.

Прэзідыум ГП выказаў сваю занепакоенасць адмоўнымі з'явамі, якія выступаюць у навучанні беларускай мовы, і звярнуўся да асветных улад з просьбай прыняць меры дзеля іх паспяховага вырашэння.

Затым члены Прэзідыума ГП заслухалі інфармацыю аб ходзе выканання пастановы X з'езда БГКТ ва ўнутрыарганізацыйных справах.

В. Луба

ДЗЕЦІ З КАРАКУЛІНА

ДАРОГА Ў НЕВЯДОМАЕ

Эшалон са свістам імчаўся па рэйках. За вокнамі мільгацелі нейкія пасёлкі. Цішыню чэрвеньскай ночы часценька парушалі вогненныя слупы ўзрываў, ад якіх звінелі шыбы ў вокнах, а вагон калыхаўся, як у ліхаманцы.

Тры вагоны ў гэтым эшалоне займалі дзеці з Беластоцкага піянерскага лагера, якія адпачывалі ў Друскеніках. Сярод іх знаходзіўся 13-гадовы Рамуальд Зайкоўскі.

— Мы былі ўпэўнены, — гаворыць ён, — што вяртаемся ў Беласток.

Эшалон імчаўся. Дзеці не ведалі куды. Іх апекуны, праўдападобна, таксама. Яны толькі намагаліся як мага хутчэй вырвацца з небяспечнай зоны. Ніхто ж тады не дапускаў нават думкі, што гэтая крывавая вайна зацягнецца амаль на чатыры гады.

— Найперш мы апынуліся ў Вільнюсе, — успамінае палкоўнік Зайкоўскі. — Адтуль наш эшалон накіравалі на Маладзечна і Мінск...

Іншыя ўдзельнікі гэтай нespадзяванай экскурсіі пад бомбамі, з якімі я гутарыў, таксама гаварылі мне аб цяжкасцях гэтага падарожжа. Аднак дзецям, сапраўды, пашчасліла ў гэтым няшчасці. Ніхто не быў паранены, нікога не забіла.

— Гэтая дарога яшчэ і сёння часта мне сніцца, — прызнаецца пасівелы палкоўнік. — Уявіце сабе ноч, у вагонах цёмна, малодшыя дзеці плачуць уголас, клічуць бацькоў і ніхто не ведае, куды і чаму нас вязуць... І гэты цяжкі, пульсуючы грукат магутных бамбардзіроўшчыкаў... Здаецца, вось-вось і ўзляцім мы ў паветра... А як толькі сонца з'яўлялася на даляглядзе, дык тут жа даганялі нас варожыя штурмавікі. Эшалон тады спыняўся, а дырэктар Пеўзнер загадваў браць за рукі найменшых дзетак і хавацца ў полі, у карчах, або звычайна пад вагоны... Аднойчы... не памятаю дзе, здаецца, недзе, пад Маладзечнам, можа ўжо і пад Мінскам... на нейкім прыпынку хацеў я выскачыць за вадою, бо ўсім нам страшэнна хацелася піць. Стаяла ж чэрвеньская спёка, а мы панаядаліся салёных кансерваў і кумпякоў, якія дырэктар Пеўзнер загадаў браць нам у Друскеніках. Хлеба мы не мелі.

(Працяг на стар. 4)

СТАТУТ

ГРАМАДСКАГА КАМІТЭТА ПАБУДОВЫ МУЗЕЯ ПОМНІКАЎ БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ І РЭВАЛЮЦЫЙНАГА РУХУ Ў ГАЙНАЎЦЫ

РАЗДЗЕЛ І.

§ 1.

1. Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы зарэгістраваны на прагах таварыства і карыстаецца правамі юрыдычнай асобы.

2. У далейшых пастановах Статута гэтае таварыства называецца ў скарачэнні „Камітэт".

§ 2.

1. Камітэт дзейнічае на тэрыторыі Беластоцкага ваяводства.

2. Сядзібай уладаў Камітэта з'яўляецца горад Гайнаўка ў Беластоцкім ваяводстве.

§ 3.

Дзейнасць Камітэта абапіраецца у асноўным на грамадскую працу ўсіх членаў.

§ 4.

Камітэт мае права карыстацца пячаткамі паводле ўзораў, зацверджаных адпаведнымі органамі дзяржаўнай адміністрацыі.

РАЗДЗЕЛ ІІ.

§ 5.

Мэта Камітэта — пабудова і арганізацыя (Грамадскага камітэта) пабудовы музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы.

§ 6.

Мэту, вызначаную ў § 5, Камітэт ажыццяўляе:

1. Далучэннем мясцовага насельніцтва і юрыдычных асоб да актыўнага ўдзелу ў пабудове і арганізацыі Музея.

2. Збіраннем на сваім рахунку фінансавых сродкаў на вышэй названую мэту з датацый, ахвяраванняў, узносаў і іншых прадбачаных законам.

3. Збіраннем ад прыватных і юрыдычных асоб экспанатаў культуры беларускай нацыянальнай меншасці і рэвалюцыйнага руху.

4. Развіваннем і ўмацоўваннем лучнасці польскага насельніцтва з прагрэсіўнымі традыцыямі беларускай меншасці.

5. Папулярызацыяй і ўмацоўваннем сувязі насельніцтва з традыцыямі рэвалюцыйнага руху.

6. Садзейнічаннем у збіранні сродкаў на развіццё і папулярызацыю беларускай культуры і мастацтва.

7. Наладжваннем прапагандысцкай работы ў форме гутарак, лекцый, дакладаў па гісторыі беларускай культуры.

8. Наладжваннем прапагандысцкай работы ў форме гутарак, лекцый, дакладаў па гісторыі рэвалюцыйнага руху.

9. Ахоўваннем помнікаў беларускай матэрыяльнай культуры і рэвалюцыйнага руху на тутэйшай тэрыторыі.

10. Супрацоўніцтвам з органамі дзяржаўнай улады і адміністрацыі ды грамадскімі арганізацыямі.

11. Арганізаваннем падрыхтоўкі неабходнай юрыдычнай і праектна-каштарысавай дакументацыі.

12. Арганізаваннем выканання аб'ектаў.

13. Наглядам за належным і ашчадным выкананнем работ.

14. Фінансаваннем гэтых жа работ.

15. Належным абсталяваннем аб'ектаў пасля здачы іх ва ўжыткаванне.

РАЗДЗЕЛ ІІІ.

§ 7.

Члены Камітэта дзеляцца на звычайных і падтрымліваючых.

§ 8.

1. Звычайным членам можа быць кожны паўналетні грамадзянін, які жадае ўнесці свой уклад грамадскай працы ў здзяйсненне мэтаў Камітэта і ўнясе заяву пра ўступленне ў Камітэт.

2. Прыняццё і выключэнне са спіса звычайных членаў наступае на падставе пастановы Праўлення Камітэта

§ 9.

1. Падтрымліваючым членам можа быць кожная прыватная або юрыдычная асоба, якая для падтрымкі дзейнасці Камітэта дэкларуе сталы або аднаразовы ўзнос.

2. Унясенне ў спіс членаў Камітэта адбываецца па чарзе падачы заяваў і ўплочанняў у фонд Камітэта.

§ 10.

1. Звычайныя і падтрымліваючыя члены маюць права:

а) падаваць прапановы, якія датычаць правоў Камітэта,

б) прымаць удзел у пасяджэннях органаў Камітэта.

2. Права выбіраць і быць абраным у органы Камітэта (юрыдычныя асобы праз сваіх прадстаўнікоў) належыць звычайным.

§ 11.

Члены Камітэта абавязаны:

1. Актыўна ўдзельнічаць у ажыццяўленні мэт Камітэта.

2. Прытрымлівацца пастаноў Статута, правіл і рашэнняў органаў Камітэта.

3. Сістэматычна плаціць членскія ўзносы.

§ 12.

Членства спыняецца па:

1. Добраахвотнаму выхаду з Камітэта, выказаным у пісьмовай заяве.

2. Выкрасленню са спіса звычайных членаў з-за няўплочвання членскіх узносаў на працягу 6 месяцаў.

3. Засуджэнню правамоцным прысудам суда на пакаранне стратай грамадзянскіх правоў або за дапушчаны з нізкіх матываў паводзін учынак.

РАЗДЗЕЛ IV.

§ 13.

1. Органамі ўлады Камітэта з'яўляюцца:

а) Агульны сход членаў,

б) Праўленне.

в) Рэвізійная камісія.

2. Органы Камітэта выбіраюцца з тэрмінам на 5 год.

Агульны сход членаў

§ 14.

1. Агульны сход членаў з'яўляецца найвышэйшым органам Камітэта.

2. Агульны сход можа быць чарговы і нечарговы.

§ 15.

Агульны сход:

1. Вызначае праграму дзейнасці Камітэта.

2. Разглядае справаздачы аб дзейнасці Камітэта і Рэвізійнай камісіі.

3. Прымае рашэнне ў прадстаўленых Праўленнем, Рэвізійнай камісіяй і членамі Камітэта справах.

4. Выбірае Праўленне і Рэвізійную камісію.

5. Прымае ўнутраныя прадпісанні Камітэта.

6. Прымае змены Статута.

7. Устанаўляе памеры членскіх узносаў.

8. Прымае пастановы па справе роспуску Камітэта.

9. Прымае іншыя пастановы, якія накіроўваюцца пад разгляд Агульнага сходу.

10. Выказвае адабрэнне ўступаючаму Праўленню па прапанове Рэвізійнай камісіі.

§ 16.

1. Агульны сход склікаецца:

а) па рашэнню Праўлення Камітэта,

б) па запатрабаванню Рэвізійнай камісіі,

в) па пісьмовай прапанове найменш трэці агульнага ліку звычайных членаў.

2. Праўленне склікае Нечарговы агульны сход на працягу 2 месяцаў з дня атрымання патрабавання (прапановы) або прыняцця пастановы паводле прынцыпаў, прадбачаных Статутам.

3. Нечарговы агульны сход, пра які гаворыцца ў абзацы 2, абмяркоўвае справы, дзеля якіх быў скліканы.

§ 17.

Агульны сход можа працаваць у другім тэрміне. Пастановы прынятыя ў другім тэрміне, правамоцны незалежна ад колькасці прысутных асоб з правам голасу і прымаюцца звычайнай большасцю галасоў.

§ 18.

У Агульным сходзе ўдзельнічаюць:

а) з рашаючым голасам звычайныя члены Камітэта (прадстаўнікі юрыдычных асоб),

б) з дарадчым голасам падтрымліваючыя члены, прадстаўнікі ўладаў, устаноў і грамадскіх арганізацый без рашаючага права.

§ 19.

1. Пастановы Агульнага сходу прымаюцца звычайнай большасцю галасоў пры ўдзеле найменш паловы агульнай колькасці членаў, калі пастановы Статута не вырашаюць інакш.

2. Выбары ў органы Камітэта адбываюцца адкрытым або тайным галасаваннем большасцю паловы галасуючых членаў пры ўдзеле не менш паловы агульнай колькасці звычайных членаў.

§ 20.

1. Праўленне Камітэта складаецца з 15 асоб.

2. Праўленне можа ўвесці ў свой склад новых членаў у выпадку выступлення або смерці членаў Праўлення

§ 21.

У абсяг дзейнасці Праўлення Камітэта ўваходзіць:

1. Ажыццяўленне пастаноў Агульнага сходу.

2. Вызначанне планаў дзейнасці, бюджэта Камітэта і зацвярджэнне справаздач з іх выканання.

3. Прыманне рашэнняў у маёмасных справах Камітэта.

4. Вырашэнне пытанняў, прадстаўленых Прэзідыумам Праўлення.

5. Разгляд справаздач з дзейнасці Прэзідыума Праўлення Камітэта.

6. Прыманне рашэнняў па справах дзейнасці Камітэта, якія не падлеглыя іншым органам.

§ 22.

1. Пасяджэнні Праўлення Камітэта склікаюцца яго Прэзідыумам па меры неабходнасці, аднак не радзей чым адзін раз у два месяцы.

2. Пастановы Праўленне прымае звычайнай большасцю галасоў пры ўдзеле не менш паловы колькасці членаў Праўлення.

§ 23.

Праўленне выбірае з сябе Прэзідыум у складзе 7 асоб, у тым старшыню, 2 намеснікаў старшыні сакратара, казначэя і 2 членаў.

§ 24.

У абсяг дзейнасці Прэзідыума Камітэта ўваходзіць:

1. Кіраванне бягучай дзейнасцю Камітэта.

2. Распрацоўванне праектаў планаў дзейнасці і бюджэту Камітэта.

3. Устанаўленне арганізацыйных правіл Камітэта.

4. Ініцыяванне і вядзенне іншых спраў, якія вынікаюць з пастаноў Статута.

5. Скліканне Агульных сходаў членаў.

6. Знешняе прадстаўніцтва Камітэта.

§ 25.

Пасяджэнні Прэзідыума Камітэта адбываюцца не радзей чым раз у месяц.

§ 26.

Арганізацыя і парадак працы Праўлення Камітэта і яго Прэзідыума вызначаюць правілы, прынятыя Праўленнем Камітэта.

Рэвізійная камісія

§ 27.

1. Рэвізійная камісія з'яўляецца кантрольным органам Камітэта.

2. Рэвізійная камісія складаецца з 5 асоб і з сябе выбірае старшыню, намесніка старшыні і сакратара.

§ 28.

У абсяг дзейнасці Камісіі ўваходзіць:

1. Кантраляванне ўсяе дзейнасці, асабліва ж фінансавай гаспадаркі Камітэта.

2. Кантраляванне ўплаты членскіх узносаў.

3. Прадстаўлянне справаздачы на Агульным сходзе членаў разам з ацэнкай дзейнасці і прапановай адносна адабрэння дзейнасці ўступаючага Праўлення.

4. Прадстаўленне Праўленню Камітэта і яго Прэзідыуму прапаноў у справе дзейнасці Камітэта.

5. Прыняццё правіл працы Рэвізійнай камісіі.

§ 29.

1. Кантраляванне ўсяе дзейнасці Камітэта праводзіцца не менш чым адзін раз у паўгода.

2. Пастановы Рэвізійнай камісіі прымаюцца звычайнай большасцю галасоў пры ўдзеле не менш чым паловы колькасці членаў.

РАЗДЗЕЛ V.

Маёмасць Камітэта

§ 30.

1. Маёмасць Камітэта складаюць нерухомая і рухомая маёмасць і сродкі.

2. Сродкі Камітэта складаюць:

а) паступленні з уступных і членскіх узносаў,

б) паступленні са статутовай дзейнасці,

в) датацыі,

г) запісы і ахвяраванні.

§ 31.

Правілы гаспадарання фінансавымі сродкамі Камітэта ўстанаўляе Праўленне.

§ 32.

1. Заявы ў маёмасных справах Камітэта даюць 2 асобы: старшыня або намеснік старшыні Праўлення ці іншы член Прэзідыума і казначэй

2. Для законнай сілы справак і іншых дакументаў патрабуюцца 2 подпісы — старшыні або намесніка старшыні Праўлення ці члена Прэзідыума і сакратара Праўлення.

§ 33

Усе пастановы органаў Камітэта, якія нацэлены на змяншэнне яго маёмасці, патрабуюць згоды рэгіструючага Статут органа.

РАЗДЗЕЛ VI.

Змена Статута і роспуск Камітэта

§ 34.

1 Роспуск Камітэта наступіць згодна з законам пасля ажыццяўлення мэт, да якіх Камітэт быў паклікан ы.

2. Змена Статута і роспуск Камітэта перад тэрмінам здзяйснення мэт патрабуюць пастановы Агульнага сходу членаў, прынятай большасцю дзвюх трэціх важна пададзеных галасоў пры ўдзеле не менш паловы агульнага ліку галасоў, якія валодаюць правам галасавання.

3. У выпадку прыняцця Агульным сходам членаў пастановы аб роспуску Камітэта — Агульны сход вырашае аб прызначэнні маёмасці і паклікае Ліквідацыйную камісію.

Пастановы Агульнага сходу членаў аб прызначэнні маёмасці Камітэта патрабуе зацвярджэння рэгіструючым органам.

Згодна з рашэннем Беластоцкага ваяводы ад 20.06.1984 г. № IA. 6015/34/84 прынятым на падставе стацці 21 права аб таварыствах ад 27.10.1952 г. (Dz.U.P. Nr. 94, poz. 808) запісана ў Рэгістр таварыстваў і аб'яднанняў Ваяводскай управы ў Беластоку пад № 59/II/84 таварыства пад назвай Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху з сядзібай у Гайнаўцы Беластоцкае ваяводства, дня 20.06.1984 г. Дырэктар аддзялення (—) мгр Казімеж Канопка. Подпіс нечытэльны.

„Песня пра зубра“ і іншыя

Прырода Белавежскай пушчы ачароўвае не толькі польскіх кіназдымшчыкаў. Часта наведваюць пушчу і савецкія рэалізатары. У беларускай частцы гэтага славутага ляснога комплексу дагэтуль зняты восем навукова-папулярных і дакументальных кінафільмаў, не кажучы ўжо пра шматлікія тэлевізійныя рэпартажы.

Работа над першым такім кінафільмам была закончана ў 1952 годзе. Кінафільм гэты меў назву „Белавежская пушча“. Паводле сцэнарыя М. Блісцінава, рэалізаваў яго С. Сплашноў супольна з В. Стральцовым. Здымкі выканалі А. Булінскі і Пікман. Першы белавежскі трохсерыйны кінафільм рэалізаваны быў на каляровай кінастужцы (зрэшты, наступныя таксама былі зроблены на каляровай). Расказвалася ў ім пра жывёльны ды раслінны свет запаведніка і пра навуковыя даследванні ў ім. Работа над наступным кінафільмам — „Казка Белавежы“ — закончылася ў 1961 годзе. Фільмавалі І. Вейнаровіч і В. Шаталаў, а сцэнарый напісаў пісьменнік М. Калачынскі. У гэтым кінафільме была паказана прыгажосць не толькі Белавежскай пушчы, але і Палесся. Яго рэалізацыя адбылася на звыклай шырокай кінастужцы.

С. Сплашноў неўзабаве зноў наведаў Белавежскую пушчу. Тады зрабіў ён два кінафільмы, якія на экранах кінатэатраў Савецкага Саюза былі паказаны ў 1968 годзе. Гэта былі: двухсерыйная „Белая вежа“, фільмаваная аператарам І. Лейбманам на падставе сцэнарыя А. Вялюгіна і С. Сплашнова, і гэтакая ж двухсерыйная „Белавежская пушча“ паводле сцэнарыя пісьменнікаў А. Клышкі і Я. Сіпакова. У абодвух кінафільмах паказаны свет раслін і жывёлаў запаведніка, штодзённыя клопаты ў ім.

У 1970 годзе савецкія гледачы ўбачылі новы дакументальны кінафільм „Белавежскі зубр“ Сцэнарый напісаў Н. Магільны. рэжысёрамі былі В. Ціслюк і І Крысніцкі. Кінааператарам быў той жа І. Лейбман.

Два чарговыя навукова-папулярныя кінафільмы былі прысвечаны грыбам. У 1973 годзе закончылася работа над чатырохсерыйным кінафільмам „Грыбы“, які рэалізавалі М. Гарленка, Л. Гарыбава, П. Міхалевіч. У 1975 годзе быў зроблены кінафільм „Не ведаеш грыба — не бяры“. Яго рэжысёрам быў С. Браўдэ. а сцэнарыстам — Б. Каваленка. Здымаў М. Бераў.

Восьмы кінафільм пра Белавежскую пушчу — „Песня пра зубра“ (1980 г.). Зроблены быў ён для тэлебачання. Сцэнарый напісаў Э. Перагуда, а рэалізаваў В. Булдзіс. Кінафільм гэты быў зроблены на матывах слаўнай лацінскай паэмы вялікага беларускага паэта эпохі Рэнесанса Міколы Гусоўскага.

Большасць усіх гэтых кінафільмаў была рэалізавана кінастудыяй „Беларусьфільм“. Кінафільм „Казка Белавежы“ падрыхтавала Мінская студыя навукова-папулярных і хранікальна-дакументальных фільмаў. Карціну „Грыбы“ рэалізаваў маскоўскі „Цэнтрнавукфільм“, а „Песню пра зубра“ — „Тэлефільм“.

Пётр Байко

І чаго толькі ў Белавежскай пушчы не бывае!

Фота Войцеха Рынажэўскага

Хроніка

Красавік 1987 г.

5 — У клубе БГКТ у Бельску-Падляшскім адбыўся чытальніцкі конкурс. ГП БГКТ і рэдакцыя „Нівы“ арганізавалі яго з мэтай папулярызацыі творчасці беларускіх пісьменнікаў. У конкурсе прыняло ўдзел 19 асоб. Два першыя месцы заваявалі вучаніцы Агульнаадукацыйнага ліцэя імя Б. Тарашкевіча ў Бельску: Эльжбета Бэзюк і Ева Навіцкая. Другія месцы здабылі Анна Мушыц з Беларускага ліцэя ў Бельску-Падляшскім і Крыстына Місеюк з Беларускага ліцэя ў Гайнаўцы, а трэція месцы — Эльжбета Маслоўская, Іялянта Дзмітрук і Яраслаў Іванюк — усе з Беларускага ліцэя ў Бельску-Падляшскім.

6 — У Гаўнаўцы, у пачатковай школе № 3, адбылася раённая метадычная канферэнцыя настаўнікаў беларускай мовы. Канферэнцыю падрыхтавала і вяла мгр Тамара Русачык — метадычны інструктар па гэтаму прадмету.

15 — У Беларускім агульнаадукацыйным ліцэі імя Браніслава Тарашкевіча ў Бельску-Падляшскім група вучняў уступіла ў рады БГКТ. На ўрачыстым сходзе членскія білеты ўручыў старшыня Бельскага аддзела БГКТ Васіль Ляшчынскі.

25 — У гмінных асяродках культуры ў Дубінах і Кляшчэлях адбыліся раённыя эліміналцыі школьнага конкурсу „Беларуская песня-87“.

28 — У Бельску-Падляшскім адбыліся раённыя элімінацыі конкурсу „Беларуская песня-87“ для школьнікаў. У элімінацыях удзельнічала 38 вучняў — пераможцаў школьнага агляду.

В. Луба

ЗАПРАШАЕМ

У нядзелю, 31 мая 87 г., у Дом культуры рамеснікаў у Беластоку, вул. Варшаўская 6, а гадзіне 10.00 на **агляд беларускіх тэатральных калектываў.** Абяцаюць выступіць калектывы з Беластока, „Парнас“ з Бельска-Падляшскага, Грабянёў і Паўлаў.

У чацвер, 4 чэрвеня 87 г., у Дом настаўніка ў Беластоку, вул. Варшаўская 8, а гадз. 18.00 на даклад мгр. Антона Мірановіча **„Нацыянальная свядомасць у беларускім асяроддзі Беласточчыны“**, які арганізуе гістарычная секцыя ГП БГКТ.

ГП БГКТ

Першы прыгранічны

1 чэрвеня г.г., у Беластоку, у выставачных аб'ектах на вул. Кавалерыйскай, а 11-й гадзіне урачыста адкрыецца Першы кірмаш прыгранічнага абмену.

З боку Савецкага Саюза ў ім будуць удзельнічаць шматлікія вытворчыя прадпрыемствы і гандлёвыя арганізацыі з Гродзенскай вобласці Беларускай ССР і Літоўскай ССР, а таксама чакаецца прыбыццё паўнамоцных прадстаўнікоў міністэрстваў гандлю Беларускай, Украінскай, Літоўскай, Латышскай і Эстонскай Савецкіх Рэспублік дзеля наладжання абмену з Польшчай у бліжэйшыя гады.

Ад Польшчы ў Кірмашы прымуць удзел: Аб'яднанне прадпрыемстваў унутранага гандлю, цэнтралі і фірмы замежнага гандлю „Torimex“, „Polcoop“, „Społem“, CRS, CSOP і шматлікія гандлёвыя прадпрыемствы з Беластоцкага, Белападляшскага, Замойскага, Кросненскага, Люблінскага, Перамышльскага, Сувальскага, Холмскага і Эльблёнгскага ваяводстваў.

На Кірмашы прадстаўнікі савецкіх і польскіх гандлюючых арганізацый азнаёмяцца з запрапанаванымі абодвума бакамі да абмену таварамі, якія будуць знаходзіцца ў павільёнах № 7, 8, 9, 11 і на працягу 2-9 чэрвеня падпішуць адпаведныя дагаворы аб узаемных пастаўках. Польскі бок прапануе для абмену тавары вартасцю больш за 20 мільярдаў злотых. Гэтыя павільёны будуць адкрыты для ўсіх наведвальнікаў штодня пасля 16-й гадзіны.

Багаты выбар савецкіх і польскіх тавараў для набыцця кожны з наведвальнікаў кірмашу знойдзе ў павільёнах № 3, 4, 5 і ў хатах № 1-20, а пасілкавацца стравамі беларускай і літоўскай кухні можа ў павільёне № 6.

Кірмаш аздобяць шматлікія культурныя імпрэзы.

У павільёнах № 1 будзе адкрыта выстаўка, прысвечаная польска-рускім і польска-савецкім узаемасувязям у розных галінах грамадскага жыцця, гаспадаркі, навукі і мастацтва з галоўным акцэнтам на 70-й гадавіне Вялікага Кастрычніка і ўдзеле ў ім палякаў. У павільёне № 2 наведвальнікі пазнаёмяцца з грамадска-гаспадарчымі дасягненнямі Гродзеншчыны і прыкладным (ужытковым) мастацтвам Літвы. Аж на пяць дзён прыязджаюць у Беласток, каб на эстрадзе Кірмашу даць кожнага дня тры выступленні, калектывы песні і танца з Гродзеншчыны „Нёман“ і „Ляваны“, а з Літоўскай ССР — „Вілія“ і мастацкі калектыў з Тракяйскага раёна. З СССР на выступленні прыязджае больш за 190 спевакоў, танцораў і музыкаў. Разам з імі выступіць каля 90 калектываў з Беласточчыны (фальклорныя, дзіцячыя, маладзёжныя і інш.), а таксама вайсковыя аркестры з Варшавы, Кельцаў, Кракава, Любліна, Жэшава — разам каля 250 музыкаў. Значыць, Кірмаш будзе таксама своеасаблівым мастацкім фестывалем дружбы Беласточчыны, Гродзеншчыны і Літоўскай ССР.

Кірмаш будзе адкрыты 1-9 чэрвеня з 11-й да 19-й, закрыецца ён 10 чэрвеня а 11-й.

Арганізатары і апекуны Першага кірмашу прыгранічнага абмену — Галоўнае праўленне ТППР, Міністэрства ўнутранага гандлю і паслуг, Ваяводскі камітэт ПАРП у Беластоку, Беластоцкі ваявода, Ваяводскае прадпрыемства ўнутранага гандлю, Ваяводскі дом культуры — запрашаюць усіх на гэтую цікавую імпрэзу. **(мг)**

НАНАЧ ЗАСТАЛАСЯ — ВЯСЕЛЛЕ БУДЗЕ

Паважаны Мікалай Панфілюк! Вы мяне крыху не зразумелі. Я не пісаў, што жанчыны менш вартыя за мужчынаў, ці што ў жанчынаў жыццё лягчэйшае. Я пісаў у справе элеганціка, якога пакінула жонка. Аўрора абвінавачвала яго. А жыхары гавораць па-рознаму. А канкрэтна ніхто не ведае, чыя была віна, што яны разыйшліся. Відаць, лёс так пакіраваў імі, што яны развяліся і па-свойму пачалі жыць. Элеганцік мае сабе жанчыну цяпер, а элегантка мае ўжо сабе прыяцеля-мужчыну. На судзе аб развод іх спачатку хацелі пагадзіць, але яны хацелі разводу. Адносна жыцця, то вядома, што, так наогул беручы, у жанчын больш абавязкаў ды клопатаў, чымсьці ў мужчын. Яны, жанчыны, ужо так створаныя, што мусяць быць цяжарнымі, радзіць і дзяцей гадаваць, парадкі ў хаце наводзіць, мыць і абмываць, і есці гатаваць і ўгадаць пасаліць. Ну, але жанчыны створаныя для жаночай работы, а мужчыны для мужчынскае, і адно аднаму дапамагаць павінны, бо аднаму цяжка жыць. Жанчына, самою жывучы, лепей дагледзіць дзяцей, чымсьці адзін мужчына. Аднак ёсць і такія мужчыны, якія, адзінока жывучы, утрымліваюць парадак дома і чысціню. Ёсць і жанчыны, якія вельмі спраўна робяць мужчынскую работу: аруць і сеюць, косяць, дровы рубаюць, нават адна жанчына пілавала падоўжнай пілою, стоячы ўгары на калодцы.

Калі жонка пачынае занадта хадзіць каля свайго мужа, а муж вельмі ўжо стаяць у кухні, таўчыся задніца аб задніцу, то жонка такая не будзе мець пацехі з яго ў нечым іншым, так сказаць, таксама важным у супольным жыцці, у сужонстве. Знаходзяцца жонкі, якім даць есці свінням надта ж цяжка, а знаходзяцца і такія, якія накормяць свіней, самі будучы нават у святочным адзенні, і нічога такой не станецца, і не запэцкаецца. Цяпер жа шмат у каго выгоды тае поўна. Ва ўсім выгода: і ўсюды гараць электрычныя лямпачкі, у хлявах таксама, і вадаправоды ёсць, вада халодная і вада цёплая, і ванны. У мяне ўжо, дзеткі вы мае, год будзе, як ванна стаіць. Калі я з жонкаю былі маладзейшымі, то жонка казала: „Гавораць людзі, што ў месце зусім па-іншаму жывуць, бабы аб талію дбаюць, зграбныя яны, тоненькія“.

Ну так, тыя меставыя бабы часам мусяць быць тоненькія, таму што калі яна купіць яйка, а яшчэ і нясвежае, то ж мусіць з'есці яго, бо заплаціла грошы. А ў нас, у вёсцы, яйкі заўсёды свежыя, малако не ад цэнтрафугі, смятана такая, што хоць ты яе нажом рэж, каўбаса-пальцоўка, зробленая не як чужому, але як сабе самому, не баранячая, гародніна зусім свяжуткая, толькі што з загона вырваная, і бульба без штучнага гною, а жа ж ад бульбы наймацней трыбух раздзімае. Стравы тае можна есці, хоць балею цэлую, ніхто

(Працяг на стар. 5)

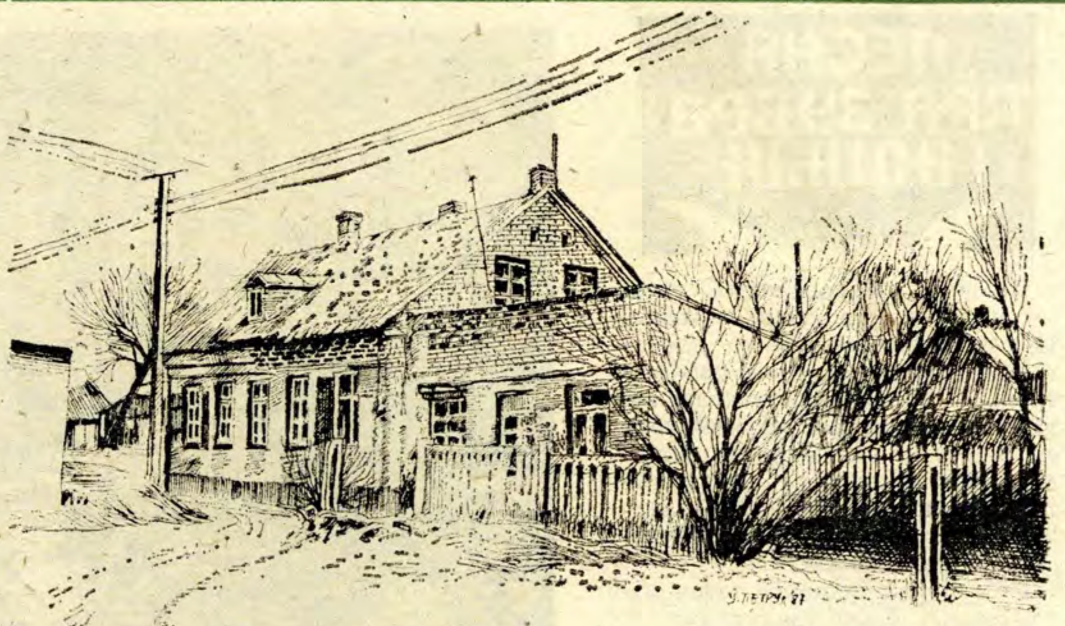

Стары Беласток. Вуліца Мазавецкая. Мал. Уладзіслава Петрука.

(Працяг са стар. 1)

ныя калектывы патрэбныя культуры. Тут справа захавання традыцыі, фальклору. Народныя калектывы мусяць мець свой корань на месцы, у сябе. (Размоўца падае прыклад, калі чуў ён нядаўна шлёнскія песні ў выкананні народнага калектыву з другога канца краіны. „Ці ж у іх няма сваіх мясцовых песень, каб спяваць іх усюды“, — заўважае).

Найпрыгажэйшая культура, то культура пагранічча. У мяне няма наконт гэтага сумнення, ні комплексаў. Я сам паходжу з Віленшчыны і адчуваю сябе свойска, калі, праязджаючы праз Трасцянку, заходжу ў краму і чую да сябе пытанне: „Вам чаго трэба“.

Другая справа: база культуры. Добрыя базы культурнай дзейнасці маюць такія цэнтры: Саколка, Гайнаўка, Бельск, Сямяцічы, Боцькі, Кляшчэлі, Кузніца, Шудзялава. 26 прац. асяродкаў культуры ў ваяводстве мае добрую базу. Катастрафічная база ў Сухаволі, Нарве, Нурцы. У бягучай пяцігодцы ўсе ГОКі будуць папраўлены, адрамантаваны. Папоўніцца іхняе абсталяванне. І хачу сказаць, што трэба націскаць на начальнікаў гмін і гарадоў, каб таксама дбалі пра культуру, як дбаюць пра гаспадарку. Недаацэньваецца ў нас культуру ў гмінах. Некаторыя ГОКі змяншаюць свае гадавыя біюджэты, не выкарыстоўваюць грошай. Ёсць такія дзіўныя мясцовасці і людзі, якія нямногага хочуць і не дамагаюцца больш, напрыклад, Дубічы, Кляшчэлі, Міхалова, Сідра, Гарадок. З боку гэтых ГОК-аў не было націску на ваяводства, каб атрымаць дадатковыя фінансы, каб нешта выстарацца.

„Ніва“: Ці патрэбны націск на вас, каб нечага дабіцца?

Віцэ-ваявода: Патрэбны. Калі начальнік часцей кантактуецца з адказным за справы віцэ-ваяводам, калі прыязджае, націскае, дамагаецца, то і атрымлівае. Абавязкова запішыце прыклад Белавежы. Начальніка Яўгена Паўлючука я вельмі высока цаню. Ён безупынна змагаецца за культуру ў сваёй гміне. І вельмі многага дабіўся. Ён, напрыклад, уладкаваў усе праблемы, звязаныя з базай культуры ў Белавежскай гміне. Я быў у яго гміне. Мы супольна абмеркавалі многа важных спраў, і ўсё ён рэалізаваў, або рэалізуе. Ён два разы ў месяц прыязджаў, прадстаўляў свае патрэбы і атрымліваў нашу дапамогу і падтрымку. Ён, зрэшты, вельмі добры начальнік і ва ўсіх іншых галінах дзейнасці гміны.

„Ніва“: Значыць, трэба начальнікам да вас прыязджаць і націскаць?

Віцэ-ваявода: Начальнікі мусяць і павінны так рабіць. Гаворачы яшчэ пра базу, скажу, што напэўна ў гэтай пяцігодцы і яна ў нас палепшыцца, але трэба за гэта змагацца і на месцы ў гміне шукаць саюзнікаў і сродкаў і ў ваяводстве.

„Ніва“: Крыху аб Беларускім грамадска-культурным таварыстве і яго ролі ў культуры.

Віцэ-ваявода: Беларускае таварыства павінна ўзмоцніць супрацоўніцтва з рознымі культурнымі ўстановамі. Я не маю права ацэньваць БГКТ, але яно павінна больш дбаць пра культуру. Трэба шукаць саюзнікаў, увогуле прымаць поўны ўдзел у культуры, у яе стварэнні і развіцці. Культура, як вядома, лагодзіць абычаі. Кожная! Паўтараю: няма беластоцкай культуры без беларускай культуры. Важна для ваяводства, каб культура была, каб развівалася, пашыралася.

Размову запісала
Вера Валкавыцкая

(Працяг са стар. 1)

Вады таксама, бо і трымаць яе не было ў чым. Вось і рашыў я выскачыць за вадою. Прабіраюся да дзвярэй, а перада мной ціснецца нейкая жанчына. Адчыніла яна дзверы, а тут кулі як гарохам: та-та-та! І гэтая жанчына на маіх вачах паляцела пад вагон. Я ўпаў на падлогу амаль без памяці і чакаю сваёй чаргі...

Найгорш давялося ім між Маладзечнам і Мінскам. Тут я рашыў спаслацца на ўспамін Эдварда Станішэўскага, пра якога даводзілася мне ўжо ўспамінаць, ведучы расказ пра лёс даўнейшых „дзяцей з Каракуліна“.

— У 1979 г., — гаворыць ён, — сабраўся я на экскурсію па Савецкім Саюзе. Маршрут яе якраз супадаў з гэтым шляхам, якім мы вандравалі ў чэрвені 1941 г.: Беласток, Гродна, Вільнюс, Маладзечна, Мінск, Масква. Асабліва хваляваўся я між Гроднам і Мінскам. Успаміны проста табуном наплывалі, адрывалі ад гаманлівай кампаніі сяброў, прымушалі зноў і зноў перажываць колішняе. Я амаль без перапынку стаяў на калідоры, не адрываючы вачэй ад сустрэчных краявідаў. Вось Гродна. Тады, у чэрвені 1941 г., наш эшалон прастаяў тут, здаецца, цэлую ноч. Ніхто з вагонаў не выходзіў. Цяжка цяпер мне меркаваць, чаму мы, хаця б крыху старэйшыя юнакі, не паўцякалі з Гродна дамоў. Ніхто ж нас пільна не сцярог, ніхто не трымаў пад зброяй. Здаецца, мы ўсё яшчэ спадзяваліся, што павязуць нас у Беласток. І... страшнавата было. Памятаю, у нейкіх двухстах метрах ад нашай станкі гарэў адзіночны вагон. Гаварылі, што ён са зброяй, што яго адчапілі ад цэлага эшалона, каб пазбыцца небяспекі. І сапраўды, незадоўга, паветрам ускалыхнуў страшэнны выбух, вогненныя смерчы дасягнулі і нашыя вагоны. Давялося гасіць агонь. На світанні рушылі мы ў дарогу. Цягнік імчаўся, а над намі зноў ды зноў паяўляліся варожыя самалёты... У Вільнюсе крыху нашых сяброў адлучылася ад нашага транспарту. Пакінулі дзяцей некаторыя мясцовыя апекуны і піянерважатыя. Я таксама збіраўся ўцякаць, бо тут мы ўжо канчаткова даведаліся, што дарога на Беласток адрэзана, што нас адпраўляюць недзе на ўсход, каб там перачакаць нядоўгі час, пакуль пераможная Чырвоная Армія пагоніць назад варожыя сілы... Дырэктар Пеўзнер прасіў, каб не плакалі, не перажывалі, каб захоўвалі спакой і парадак, што ўсё будзе добра. І вось уявіце сабе маё становішча. Амаль 40 гадоў пазней еду я па гэтым жа самым маршруце. Гляджу ў акно і думаю... Не, хвалююся, нават да болі заціскаю свае спрацаваныя рукі. Чаму цягнік не спыняецца? То ж трэба схавацца ў полі або пад вагон, бо зараз пачнецца абстрэл. Ужо чуваць пранізлівы грукат нямецкага штурмавіка... Мінск. Выскачылі мы за вадой. Бегаем па станцыі, каб знайсці якую-небудзь пасудзіну, але нічога прыгоднага для

СЯБРЫНА

НЯМА ТАКОЙ СВЯТОЙ

Размова з Бажэнай Бурачэўскай

Міра Лукша: У слоўніку славянскіх імён ёсць старачэшскія імёны Бажэна і Божэна. Ты, аднак, у царкве хрышчана Іаннай, а сярод знаёмых выступаеш таксама як Аська і Іванка.

Бажэна Бурачэўская: Хацяімя Бажэна славянскае, бацюшка не мог мяне так ахрысціць, таму што няма такой святой.

М.: Бажэна, ты — прадстаўнік праваслаўнай моладзі з Гарадка ў Радзе моладзі епархіі беластоцка-гданскай. Ты была з намі на з'ездзе студэнтаў у Бельску...

Б.: З'езд — гэта свецкая імпрэза, але гаварылася таксама ў прапановах аб увядзенні беларускай мовы ў царкву, у прапаведзь. Але чаму, калі ў нядзелю ў Бельску была ў царкве літургія, ніхто з нашых дэлегатаў туды не зайшоў? Чамуім так залежыць на гэтым, каб іншыя размаўлялі з Богам па-беларуску? Для Бога ўсё роўна, ці я малюся па-славянску, ці па-беларуску, як патраплю. Магу таксама спавядацца па-беларуску. Калі сярод пастаноў З'езда ёсць пункт аб набажэнстве (пропаведзі) па-беларуску, то ўсе павінны пайсці разам у царкву, каб зазначыць, што маладыя беларусы ёсць у царкве, хаця б прысутнічаючы! Яны трубяць аб гэтай справе, а ў храме ніводнага не ўбачыш!

А беларуская мова важная так жа як і вера для нашай нацыянальнай свядомасці. У нас у „брацтве" ёсць многа такіх маладых людзей, якія лічаць сябе беларусамі, але мовы не ведаюць (асабліва гэтыя з горада), і саромеюцца, што не ведаюць літаратурнай мовы.

М.: Ты, Бажэна, будзеш вясці лагер-рэйд праваслаўнай моладзі, на якім абавязваючай мовай ва ўсіх кантактах будзе мова беларуская. Будуць твае сябры вучыцца...

Б.: Хочам запрасіць да нас пана Сакрата, Лёніка, Марыльку Базылюк і некаторых маіх „спутнікаў" з рэйдаў: Сума, Вапу, Коло ці Валіка... Гэта цікавыя людзі і вялікія індывідуальнасці, добра ведаюць беларускую мову і культуру. Будуць сябры вучыцца!

М.: Маладыя людзі ведаюць трохі мову бацькоў, гавораць дзядоў, але паміж сабой, у горадзе, цяжка ім перайсці бар'ер, каб пачаць гаварыць па-беларуску ў пастаянных кантактах. Не хапае таксама слоў „абстрактных", агульных... Ці ўмеюць яны, напрыклад, выказаць свае пачуцці па-беларуску?

Б.: Мне таксама цяжка выказаць пачуццё любві да аднаго чалавека па-беларуску. Ой, вельмі цяжка, вельмі. Яму таксама!

Гутарыла Міра Лукша

НАСТОЛЬНЫЯ КНІЖКІ

З нагоды 40-годдзя сваёй дзейнасці Дзяржаўнае выдавецтва „Ведза Повшэхна" сарганізавала ў Беластоку ў маі г.г. у зале бібліятэкі Філіяла Варшаўскага універсітэта вялікую выстаўку сваіх выданняў, якія поўнасцю, пасля закрыцця выстаўкі, ахвяравала бібліятэцы Філіяла ў Беластоку. Гэта вельмі багаты дар, бо „Ведза Повшэхна" выдае выключна каштоўныя рэчы.

Некалькі слоў якраз аб выдавецкай дзейнасці „ВП".

Асноўным заданнем гэтага выдавецтва — папулярызаванне дасягненняў розных навук. Яно выдае папулярна-навуковыя кніжкі, энцыклапедыі, энцыклапедычныя слоўнікі для дарослых і дзяцей, слоўнікі польскай мовы і іншамоўныя слоўнікі, падручнікі для навукі замежных моў разам з грампласцінкамі і касетамі.

Шырока вядомы серыі гэтага выдавецтва, напрыклад, „Амега — бібліятэка сучасных ведаў". У паасобных кніжках гэтай серыі расказваецца пра найбольшыя дасягненні навукі ўсяго свету. Выйшла ўжо 400 тамоў серыі „Амега".

Другая серыя — „Загадкі", у кожным томіку яе 500 пытанняў і столькі ж адказаў, напрыклад: „500 музычных загадак", „500 матэматычных загадак". Дагэтуль выйшла 50 томікаў гэтай серыі.

Серыя „Мыслі і людзі" прадстаўляе асобы і погляды выдатных мысліцеляў: філосафаў, педагогаў, псіхолагаў, сацыёлагаў.

І яшчэ адну серыю „ВП" хачацца назваць — „Краіны-людзі-абычаі". Гэта вельмі папулярныя, багата ілюстраваныя манаграфіі дзяржаў і геаграфічных краін, а таксама вялікіх гарадоў, адным словам — падарожжа па свеце.

На выстаўцы была сарганізавана продаж некаторых выданняў „ВП". **(вв)**

ДЗВЕСЦЕ ХВОРЫХ ЗА ДЗЕНЬ

26 красавіка г.г. прыехалі ў Нараўку лекары-спецыялісты і праз цэлы дзень, ад дзявятай гадзіны раніцы да пятай вечара, прымалі пацыентаў. У гэты пахмурны дзень многія жыхары гміны накіраваліся за парадамі да гэтых спецыялістаў: інтэрніста, кардыялога, рэўматолага, педыятра і іншых. Прынялі яны за той дзень больш за дзвесце хворых.

Вялікае дзякуй службе здароўя за гэты гуманны пачын! Варта адзначыць, што два тыдні раней такая ж „белая нядзеля" праводзілася ў Старым Ляўкове, таксама ў Нараўчанскай гміне. **М. В.**

вады ў рукі нам не трапляецца. І раптам бачым, што нейкі дзядзька едзе конікам, запрэжаным у бочкавоз. Мы да яго! А тут — та-та-та! — пасыпаліся кулькі быццам з яснага неба. І дзядзька пакаціўся пад колы бочкавоза. Адхацелася нам гэтай вады. Скочылі мы назад да сяброў і сяброўак... Да нашых вагонаў ужо мы не дабеглі. Цягнік рушыў. Падабралі нас салдаты, якія таксама апынуліся ў гэтым жа эшалоне, бо трэба вам ведаць, што ўжо ў Вільнюсе наш цягнік папоўніўся шматлікімі іншымі вагонамі, можа да пяцідзесяці разам было іх, ніхто ж не лічыў. Мы едзем, а па нас наўздагон страляюць зверху. Салдаты адстрэльваюцца з вінтовак і іншай зброі. І бачым, што раптам адзін самалёт кульнуўся ўніз. Цяжка мне сказаць, хто яго збіў: ці гэтыя салдаты, з якімі мы ехалі, ці хто іншы. Але бачыў я першы парамажны бой, які здзейсніўся на маіх вачах... Імчымся далей, а немцы малоцяць Мінск. Бомба за бомбай. Пазней гаварылі нам, што каля 500 самалётаў адначасна бамбілі гэты горад. Асабліва цвёрда ўрэзалася мне ў памяць, — адзначае Э. Станішэўскі, — адна сцэна. Калі цягнік пакідае горад Мінск, дык ёсць там такое месца, дзе чыгунка праходзіць у глыбокай канаве, быццам у адкрытым тунелі. З абодвух бакоў высокая сцяна зямлі, нічога не відаць. Толькі суцэльны роў цяжкіх бамбардзіроўшчыкаў, грукат узрываў і розблескі агню. Здаецца, што наш цягнік прэшца проста ў пякельную бездань. І раптам — прорва ў гэтай канаве. Перад вачыма высока пад неба ўзвіваецца чорны слуп дыму, перамешаны з агнём. Выбух ужо нават не чуваць, бо ён зліваецца з агульнай кананадай. Толькі бачу, як сцены нейкай аграмаднай будоўлі разлупліваюцца на паасобныя глыбы, як дах са столлю найперш узнімаецца ўверх, а затым усё гэта абрушваецца на зямлю і заглыбляецца ў хмарах дыму і пылу. Трывала ўсё гэта ледзь адзін міг, не больш секунды... І вось амаль сорак гадоў пазней я зноў не магу адарваць вачэй ад акон вагона. Ёсць і гэтая канава! Вось і прорва... Адчуваю, што сэрца падплывае мне пад горла, я бляднею і моцна, моцна трымаюся за поручань... Не, на гэты раз толькі сонца бліскучымі зайчыкамі адгукнулася на маё хваляванне. У прорве між высокімі берагамі чыгуначнай канавы ледзь на хвіліну мільганула панарама вялікага і прыгожага горада... Я ўздыхнуў з палёгкай. І тады пачуў голас кіраўніка нашай экскурсійнай групы:

— Пане Эдвард, што з вамі, ці вы дрэнна сябе адчуваеце?

Гэтую бамбёжку Мінска запамяталі і глыбока перажылі ўсе іншыя дзеці з Каракуліна.

— Тут, у Мінску, — адзначае палкоўнік Зайкоўскі, — адстаў ад нас дырэктар Пеўзнер. Прос та пайшоў ён да мясцовых улад, каб уладкаваць нейкую справу, а тут распачалася бамбёжка горада і кіраўніцтва мінскага вакзала зусім слушна загадала як мага хутчэй асвабадзіць станцыю ад усіх цягнікоў. Самуіл Маркавіч не паспеў вярнуцца да нас. Даганяў наш эшалон, кажуць, на нейкім паравозе.

Але гэта ўжо зусім іншая гісторыя.

Віктар Рудчык

(Працяг са стар. 4)

талерачкамі табе яе не дзеліць, бы ў галадуху якую... Еш, хоць расперажыся! Таму я і кажу: а як жа гэта нам, мне і жонцы, у адну ванну адразу ўціснуцца?

Сёння ў вёсцы жыць — гэта не тое, што калісьці, калі за работаю чалавек свету не бачыў. Сёння самая цяжкая работа ў вёсцы, на гаспадарцы, — гэта даенне кароў, цяганне за цыцкі каровячыя, бо не ўсе далькі электрычныя маюць. Таму дзяўчаты і не хочуць замуж за гаспадароў выходзіць, калі трэба там за цыцкі тыя цягаць... І ў нашай вёсцы ёсць адзінокія кавалеры па гаспадарках добраўбудаваных, у якіх усё ёсць: і машыны і ванны, але яны самі доюць кароў, ажаніцца ім няма з кім. Калі такі кавалер пасватаецца да дзяўчыны, але не прызнаецца ёй, што ў яго ёсць каровы, то дзяўчына не толькі зараз прыбяжыць да яго, але яшчэ і заначуе ў яго. Суседзі кажуць тады: „Будзе вяселле, бо яна засталася ў яго нанач". Але калі ранкам карова зарычыць, то дзяўчына, праце̇ршы вачаняты, пытаецца ў такога кавалера: „Co, krowę masz?!". Так гаворыць маладая беларуска да маладога беларуса. І калі той беларус маўчыць, як жабу каўкнуўшы, то наша каханая беларусачка дадасць: „Nie ma o czym mówić, cześć!" Так што, паважаны Панфілюк, шчасце, што мы яшчэ ў добры час пажаніліся і дасталі добрых жанок, а нашы жонкі дасталі добрых мужыкоў, ано нядобра тое, што з добраю жонкаю хутка час праляцеў, бо з кепскаю то хоць папажыў бы! Мы заўсёды з жонкамі ўсё робім, і ў полі, і на лузе пры сенаванні, і калі жонка некуды пойдзе, дык мы ведаем, куды і да каго яна пайшла, і чаго.

У горадзе цалкам інача ўсё: зойдзеш часам у нейкае бюро, то ажно сорамна робіцца — нікога няма, толькі двое сядзяць з нагамі пад сталом памешанымі, а над сталом нос у нос дастаюцца адно да аднаго, а ў ручаньцы прыгожанькай папяроска копціць, у другой жа ручаньцы кава-кавуся дыміць у шклянцы. Яны ж больш працуюць разам, чым сці мужык з жонкаю. Яго жонка, можа, працуе дзе сярод мужычыска, магчыма, муляр які мускулісты ды дамы каму мурує ад світанку да ночы. А яны тут абое рабое, у бюро калываюцца. Такая бывае местовая розніца ў гэтых бабска-мужчынскіх справачках.

А я са сваёй жонкай цэлае жыццё ўсё разам і разам, і на аўсе разам, і на сене, і па дровы ў свой лес. А ў лесе бачым усякія птушкі і птушачкі: і дзятла, і сойку, часам вавёрка драпане ўгору па яліне або заяц настабурчыўшы вушы, глядзіць на нас, як бы пасміхаючыся па-вусатаму. Іншым разам і козачка здзівіцца на прасеку якой, углядзеўшы нас абое. Кажу я жонцы: „Яны нашы, бо ў нашым лесе". А яна мне на тое: „А што ты іх — на базу здасі ці як, калі

(Працяг на стар. 7)

Аўкцыён у Кракаве

У днях 23 і 24 чэрвеня г.г. у Collegium Novum Ягелонскага універсітэта ў Кракаве (вул. Галэмбя № 24) адбудзецца кніжны аўкцыён. Ніжэй падаем, паводле аўкцыённага каталога, загалоўкі тых выданняў, якія могуць зацікавіць таксама чытачоў „Нівы".

Poz. 56 — Bartoszewicz K., „Łyki" i „kołtuny", Pamiętnik mieszczanina podlaskiego (1790—1816), Kraków br. Cena wywoławcza 500 zł.

Poz. 156 — Chmielowski P., Liberalizm i obsukurantyzm na Litwie i Rusi (1815—1823), W-wa 1898. C.w. 700 zł.

Poz. 207 — Dąbkowski P., Dobra rodowe i nabyte w prawie litewskim od XIV wieku, Lwów 1916. C.w. 500 zł.

Poz. 287 — Federowski M., Zygmunt Gloger (garść wspomnień osobistych), W-wa 1912. C.w. 400 zł.

Poz. 346 — Gospodarcze i kulturalne potrzeby Województwa Poleskiego. W-wa 1937. C.w. 500 zł.

Poz. 352 — Grabowski J., Radziwiłłowie, W-wa br. C.w. 300 zł.

Poz. 666 — Lewicki K., Książę Konstanty Ostrogski a Unja Brzeska 1596 r. Lwów br. C.w. 1 tys. zł.

Poz. 693 — Łanskaja N., Missyonarze świętej Rosyi: powieść ze społecznego życia w „Zachodnim kraju", Kraków 1893. C.w. 1,2 tys. zł.

Poz. 695 — Łapiński A., Zygmunt Stary a Kościół Prawosławny, W-wa 1937. C.w. 600 zł.

Poz. 828 — Najistotniejsze postulaty gospodarcze Ziemi Wileńskiej. Wilno 1937. C.w. 300 zł.

Poz. 880 — Orlowicz M., Przewodnik ilustrowany po województwie białostockim, B-stok 1937. C.w. 800 zł.

Poz. 882 — Ormicki W., Życie gospodarcze kresów wschodnich Rzeczypospolitej Polskiej. Kraków 1929. C.w. 1,5 tys. zł.

Poz. 933 — Pietkiewicz Cz., Kultura duchowa Polesia Rzeczyckiego: materiały etnograficzne, W-wa 1938. C.w. 2 tys. zł.

Poz. 978 — Powstanie 1831 na Litwie: wspomnienia uczestników, Wilno 1931. C.w. 2 tys. zł.

Poz. 1058 — Rozwadowski J., My a Ruś i Litwa, Kraków (1917). C.w. 300 zł.

Poz. 1059 — (Rozwadowski T.), Memorjał gen. Tadeusza Rozwadowskiego w sprawie granic wschodnich, Kraków 1928. C.w. 100 zł.

Poz. 1088 — Sawicki L., Przyczynki do znajomości jezior naszych kresów wschodnich, Kraków 1929. C.w. 300 zł.

Poz. 1167 — Srokowski K., Sprawa narodowościowa na kresach wschodnich, Kraków 1924. C.w. 400 zł.

Poz. 1361 — Wasilewski L., Wschodnia granica Polski, W-wa 1923. C.w. 300 zł.

Poz. 1395 — Wiktor J., Oporni. Opowieści z Podlasia, Lwów 1920. C.w. 500 zł.

Poz. 1403 — Włodarski P., Zagadnienia narodowościowe w Polsce Odrodzonej, W-wa 1936. C.w. 500 zł.

Poz. 1408 — Województwo białostockie, Krajobraz I, B-stok 1930. C.w. 1,5 tys. zł.

Poz. 160- — Niedziałkowska-Dobaczewska W., Wilno i Wileńszczyzna w latach 1914—1920, Wilno 1934. C.w. 500 zł.

Poz. 1710 — Bazewicz J.M., Mapa Litwy i Rusi, W-wa 1911, Skala 1:840000, Format 68×62 cm. C.w. 6 tys. zł.

У аўкцыёне можна таксама прыняць удзел пісьмова. У заказах, якія трэба кіраваць па адрасу: Uczelniane Koło Naukowe Miłośników Książki, ul. Grochowska 2, 30-965 Kraków 69, skr. poczt. 235, „AUKCJA", неабходна падаць нумар пазіцыі, прозвішча, загаловак і найбольшую суму грошай якую заказваючы можа заплаціць за кнігу.

Пётр Байко

Дурманы, на жаль, — частая з'ява ў нашым жыцці. Хачу дзеля гэтага апісаць адну сапраўдную гісторыю. Здарылася яна не так даўно, дакладна 13 лютага г.г. на аўтобусным прыпынку ў Дубічах-Царкоўных. Натоўп чакаў аўтобуса, званага „палічак" (бо з Палічнай пачынае свой маршрут). І вось заехаў гэты „палічак", шафёр узяўся прадаваць білеты, як заўсёды, у Гайнаўку. Дзіўна, што ён не глядзеў на дробную манету, якую некаторыя сыпалі яму за білеты, а дамагаўся буйнейшай, кажучы, што драбноцце ён пагубіць за дарогу... Ну, чорт з табою, няхай будзе твая праўда, твой верх! Але ўжо ж цяжка было сцярпець яго словы, якімі ён адзываўся да людзей: і быдлам мы яму былі, і жабракамі, што грашакамі пазвоньваюць, і скупіндамі, і — нават — вар'ятамі, якіх трэба везці не ў Гайнаўку, але ў харашчанскі шпіталь для псіхічна хворых. Я прыгледзеўся да яго, да ягонай раззлаванай фізіяноміі, і адразу зразумеў, што маю дачыненне з хамутом, які хоча паказацца вялікім панам, і таму ўсяляк топчацца па дастойнасці вясковага люду. Ён належыць да таго тыпу людзей, у якіх душа парабка, гатовага выслужыцца і самому чорту, калі чорт добра заплаціць. Я яшчэ здзівіўся, як гэта яго ніхто не пабіў, бо, дэ-

стаўшы ў зубы, такі чалавечык адразу аціхае, бо ж ён — парабак, а парабак шануе кулак здаравезны.

Трымаючы свае нервы на ўвязі, я спрабаваў загаварыць да гэтага паўбандыта ласкавым словам, якое часам памагае, калі ў чалавеку не прапаў дарэшты чалавек. Ды дзе там, ён з-за гэтых „дробных" некаторым і зусім не прадаў білет. Так і паехалі некаторыя ў Гайнаўку безбілетнымі, добра, што кантролі па дарозе не было.

Гэты шафёр стаў даволі вядомым у нашай ваколіцы сваім грубіянствам. Кажуць людзі: на адным прыпынку ён не ўзяў старэйшай жанчыны, выкрыкваючы: „Як доўга мне вазіць гэтую дзеравеншчыну!?"

Ён не павінен вазіць людзей. Яго трэба накіраваць у транспарт будаўнічых матэрыялаў, няхай возіць цэглу або цэмент, і хай сабе на тыя мяшкі верашчыць і той цэмент „вёхаю" абзывае. Або коней яму вазіць ці быкоў у бойню, бо на быка такі дурман крычаць не будзе, забаіцца, зараза, каб рогам у бок не дастаць або капытам ад жарабца ў сваю дурную лабаціну...

Злосць на гэтага дурмана вялікая! Але і самі людзі не без віны тут: павінны раз назаўсёды праучыць такога хамута, каб хвост падтуліў, і каб так не разяўляўся. Ёсць пытанне: хто каму тут служыць павінен: людзі шафёру, ці шафёр людзям? Ён жа на службе, і яго сабачы абавязак выконваць сваю службу, а калі яна яму не падабаецца, то няхай, як я ўжо казаў, ідзе быкоў вазіць.

М. Панфілюк

ПРА НАСТУПЛЕННІ І БІТВЫ

26 красавіка г.г. у Гмінным асяродку культуры ў Нараўцы адбылася сустрэча тутэйшага харавога калектыву з ветэранамі апошняй вайны. Спявачкі праспявалі былым франтавікам беларускія і польскія ваенныя песні. За шклянкай чаю ветэраны расказвалі пра свае баявыя шляхі. Можна было пачуць пра фарсіраванне Одры, пра бai на Далёкім Усходзе, пра абарону Ленінграда, пра наступленні ў Прыбалтыцы. Сваімі ўспамінамі дзяліліся ветэраны: Русак, Кісялеўскі, Кузьма, Янюк, Алеярчык, Бяглюк. Сустрэча прайшла ў сардэчным настроі. Арганізавала яе Вольга Закройшчык.

М. В.

КРАЯВІД ПЕРАД ПАТОПАМ

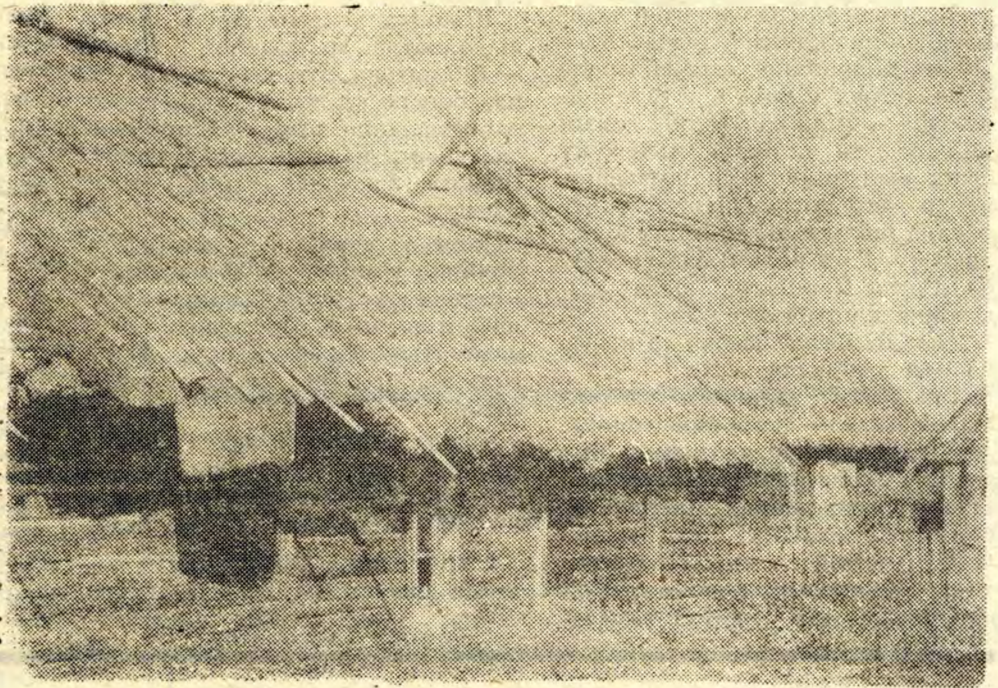

На дне будучага Семяноўскага заліва. Фота Юркі Баброўскага.

Смерць спасцігла Гедыміна нечакана, раптоўна.

Восень у 1341 годзе выдалася, мабыць, надзвычай сухая: панізілася вада ў рэках ды азёрах, моцна прасохла дрыгва, тлелі тарфянікі, гарэлі лясы — усё патанала ў нерухомым тумане і дыме. Вялікі князь не мог стрываць, каб не пакарыстацца такой „паходнай" пагодай ды знячэўку не ўдарыць на Велюёну. Гэтая важная крэпасць доўгія дзесяцігоддзі ўдала ахоўвала правы бераг Нёмана ад наступу крыжакаў. Аднак два гады таму не вытрымала цяжкой аблогі, падчас якой ворагу ўдалося праламаць сцяну і вырэзаць абаронцаў. Крыжакі маланкава перабудавалі крэпасць, пад яе аслонай наладзілі рухлівую пераправу цераз Нёман і такім чынам утварылі вельмі небяспечны плацдарм для далейшага наступу.

Хоць Гедымін рушыў скрытна і са значнай сілай, але крыжакі пільна зважалі, каб не здарылася ніякіх нечаканасцей, і асцерагліся — сустрэлі з'яўленне харугваў вялікага князя дружным агнём з рушніц. Вынік быў

трагічны: цэльная крыжацкая куля дасягнула Гедыміна і ён „на тым жа месцы душу аддаў", — піша аўтар „Хронікі". Ад нечаканасці Гедымінава войска ў першай хвіліне абмярцвела, а затым жадаючы адпомсціць ворагу, кінулася на сцены крэпасці і ў заядлым прыступе здабыла яе, выбіла або перавязала ў нявольнічыя путы крыжакаў, паставіла ў крэпасці свой гарнізон і занялося пахаваннем свайго князя.

Вестка пра пагібель Гедыміна маланкай абляцела ўсю дзяржаву. Князя Альгерда знайшла яна пад Масквой, пры здабыванні Мажайска, а Любарта і Кейстута на змаганнях супраць караля польскага Казіміра за спадчыну па атручаным князі Баляславе-Юрыі Трайдэнавічу, за Галіцка-Валынскую Русь. І дзе б не заставала Гедымінавічаў сумная весць, яны кідалі ўсё і падаваліся на хаўтуры бацькі. Дайма, аднак, голас аўтару тае ж „Хронікі літоўскай і жамойдскай", які гэтак апісвае абрад пахавання Гедыміна:

„Сыны цела яго прывялі да Вільні і ўсё яго рыцарства. І там абычаем паганскім склалі вялікі зруб смольнага дрэва, смаляны сасновай — дамавіну яму нарыхтавалі. Потым, калі ўсе сем сыноў на пахаванне бацькі свайго з'ехаліся, апранулі яго ў адзенне святочнае княжае, якое

(Працяг са стар. 5)

яны нашы?“ А я: „Нашто мне іх здаваць, няхай сабе брыкаюць“.

Няхай жанчыны, але і мужчыны пішуць, што мужчыны горшыя ад жанчын. Адны і другія ёсць жа ўсякія. Яшчэ не вынайшлі такога камп'ютэра, каб пазнаваць, хто тут горшы. Праўда, мужчыніскі сёння п'юць, але і прычыны на тое ёсць не абыякія. У гэты наш час, каб жанчыны былі мужчынамі, дык таксама пілі б. Некаторыя мужчыны ставяць пытанне: што гэта было б, калі б жанчыны так пілі? Я адразу адкажу: было б намнога горш! П'яны мужчына неяк дасць карове сена, бо сена не трэба заварваць, а п'яная жанчына магла б нагатаваць абы-чаго ды і самая магла б апарыцца або абсмаліцца. І яшчэ адна вялікая розніца паміж мужчынаю і жанчынаю: калі ляжыць п'яны мужчына, а каля яго праходзяць жанчыны, то яны злосныя на яго. Кажуць аб ім: „Ну і што з яго, напіўся, бы свіння якая!?“ — і нават, бывае, плюнуць на яго. А мужчыны не сярдуюць на п'яную жанчыну, наадварот, часам апякуюцца ёю, занясуць яе на сена або ў салому, дзе ёй ужо і зусім добра зробіцца, але чамусьці жанчыны ўсё роўна не хочуць упівацца...

Не было б нядобрых мужчын і жанчын, каб іх пасартаваў каго з кім, змяніліся б у іх характары. Не прымерваючы, як прыпрэгчы ў касілку да каня кабылу, з якім, замест цягнуць, задам смаліць яна толькі, а з іншым канём пойдзе такая кабыла ажно выцягваючыся. Так яно ў прыродзе, так і ў людзей, бо ж і людзі — гэта прырода. Так яно і ўсё.

Ф. Хлябіч

ПРЫКАЗКІ

Добра каша пры хлебу, добра баба пры дзеду.

*

Каб ажаніцца, даў бы вала, каб разжаніцца, даў бы два.

*

Лепей палюбіць маладога арла, чым старую саву.

Дзеці пачатковай школы на першамайскім парадзе.

ЛЕТА Ў ЧАРОМСЕ ПАЧАЛОСЯ 1 V

Дом культуры ў Чаромсе вядзе хроніку сваёй працы. Хутчэй за ўсё — гэта вельмі багатая фотахроніка. Кожная фатаграфія цікавая, яна паказвае людзей пасёлкаў, гміны і рэгіструе важныя падзеі.

Дасканалы чаромхаўскі фатограф мае дзявочую постаць бландзінкі і называецца Тамара Кердалевіч. Яна беларускі ліцэй у Гайнаўцы закончыла з прозвішчам Навіцкая.

Тамара працуе ў Чаромхаўскім доме культуры. А Мікалай Гарадкевіч, шматгадовы дырэктар Чаромхаўскага дома культуры, ветліва паказаў нам здымкі свайго фатографа. Сёння прадстаўляем дзве з іх.

Здымкі гэтыя Тамара Кердалевіч зрабіла ў час першамайскага парада. Дзень гэты — сонечны, цёплы, першы праўдзівы летні дзень — быў у Чаромсе ўсеагульным святам.

Неўзабаве прадставім чытачам слаўны чаромхаўскі аркестр чыгуначнікаў.

(вв)

Фота Тамары Кердалевіч

Мамы разам з найменшымі ўдзельнікамі парада.

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W odpowiedzi na artykuł pt. „Nachalstwo kominiarza” zamieszczony w Waszym tygodniku Nr 12(1610) z dnia 22.03.87, r. dotyczący działalności usługowej naszej Spółdzielni oraz pracy wykonywanej przez naszego pracownika Eugeniusza Konończuka, Oddział Okręgowy Krajowej Spółdzielni Pracy Usług Kominiarskich w Białymstoku uprzejmie podaje co następuje.

W istocie sam fakt obowiązku świadczenia usług kominiarskich w odróżnieniu od innych usług, jak również obowiązek uiszczania przez usługobiorców określonych opłat jest dla wielu osób sprawą niezrozumiałą (a dla Redaktora „Niwy” — „nachalstwem”).

Mieszkańcy wielu wsi, a w tym i wsi Bondary najchętniej widzieliby kominiarza raz w roku, a i to na indywidualne wezwanie usługobiorcy.

Spółdzielnia nasza działa w oparciu o przepisy prawne: 1. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17.I.1969 (Dz. U. nr 5 poz. 39). 2. Ustawa o ochronie przeciwpożarowej z dnia 12.VI.1975 (Dz. U. nr 20 poz. 106 art. 13 pkt. 2,3), z których wynika, że czyszczenie przewodów kominowych jest obowiązkowe i może być wykonywane wyłącznie przez służbę kominiarską z jednoznacznym zachowaniem obowiązującej częstotliwości usług tj. 8 razy w roku, co 6 tygodni.

Ponadto w cytowanych przepisach określone zostały obowiązki właścicieli budynków, którzy winni ułatwiać pracownikom służby kominiarskiej wykonywanie czynności, utrzymywać w należytym stanie urządzenia kominowe, zabezpieczając prawidłowe dojście do kominów, oraz pilnować okresowego czyszczenia kominów i bieżącego ich naprawiania.

Podczas świadczenia usług każdy pracownik posiada książkę roboczą, w której usługobiorca własnym podpisem stwierdza wykonanie pracy i wówczas kominiarzowi wolno pobrać opłatę za 1 czyszczenie.

Opłaty pobierane są na podstawie cennika nr 60-U/81 z zastosowaniem od 1.01.1987 r. współczynnika 3,0 oraz stałej opłaty za dojście do obiektu 30 zł. Podczas kontroli książek roboczych Ob. Konończuka nie stwierdzono uchybień. Opłaty pobierane są za 1 czyszczenie i są we wszystkich przypadkach potwierdzone podpisami usługobiorców.

Na podstawie książki roboczej oraz przeprowadzonych rozmów wyjaśniających stwierdzono, iż w budynkach zainteresowanych: Luby Janiuk i Teodora Mirucia występują elementy grzewcze — po 1 przewodzie kominowym. W/g obowiązującego cennika w roku 1986 w jednym jak i drugim przypadku opłata roczna za 8 czyszczeń wynosi 376 zł, jednorazowa 47 zł. Od 1 stycznia 1987 r. opłaty zmieniły się wskutek wejścia współczynnika 3,0. W związku z czym opłata wzrosła i wynosi w obu przypadkach po 444 zł rocznie za 8 czyszczeń (jednorazowa 55,50).

Na przestrzeni roku 1986 w w/w budynkach nie wykonano ani razu czyszczenia przewodów kominowych i nie pobrano żadnych opłat, stwierdzono natomiast w budynku Waszej czytelniczki brak dojścia do komina.

Zainteresowana jak również jej sąsiad odmawiali każdorazowo czyszczenia przewodów uniemożliwiając naszemu pracownikowi wykonanie obowiązków.

O powstałej sytuacji mieliśmy obowiązek powiadomić Komendę Rejonowej Straży Pożarnej w Białymstoku, celem podjęcia stosownych decyzji wynikających z Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 2 maja 1969 (Dz. U. nr 16 art. 42) w sprawie zabezpieczenia p.pożarowego budynków.

Krajowa Spółdzielnia Pracy
Usług Kominiarskich
Oddział Okręgowy
Dyrektor
inż. Kazimierz Kasjański

Białystok, dnia 21.04.1987 r.

ён за жыцця найбольш любіў. Пры ім шаблю, рагаціну (кап'ё), сагайдак (футарал на стрэлы — калчан), пару сокалаў, пару хортаў, каня жывога пад сядлом, слугу яго найвярнейшага каханага, з ім звязаўшы, на стос дрэва паклалі, а таксама зброю яго і некаторую частку ваеннай здабычы ды трох жывых паланных немцаў, навокал дрэва падпаліўшы, з ім спалілі. А калі ўжо гарэла, тады плакалі пры вялікім смутку ўсяго рыцарства, кідалі ў агонь рысіныя і мядзвежыя кіпцюры па іхняму старадаўняму звычаю. Потым, калі целы згарэлі, попел асобна і косці, дзе якая не згарэла, княжыя, конскія і сабачыя, сабраўшы і ў труну паклаўшы, там жа ў зямлі пахавалі...“

У гэтым летапісным абразку ўражвае першабытная жорсткасць ды велічнасць старажытнага, дахрысціянскага, пахавальнага абраду. Ён быў уласцівы таксама літоўцам і жмудзінам, як і ўсходнім славянам, у тым дрыгавічам, крывічам і радзімічам. Мабыць, у нашых продкаў памяць пра яго яшчэ ў часы Гедымінавай смерці цалкам не загінула і нават глыбока

Гедымін.

ўшаноўвалася, бо, як бачна з летапісу, у гэтым нехрысціянскім абрадзе трупаспалення нябожчыка Гедыміна ўдзельнічала „ўсё рыцарства“, а яно ж у асноўным складалася з праваслаўных хрысціян-беларусаў! Ці не доказ гэта тае веравызнаўчай талерантнасці, якая была ўласціва Старабеларускай дзяржаве на заранку яе існавання?

Пры тым неабходна заўважыць: нехрысціянскі абрад пахавання не можа быць неабвяргальным доказам, што Гедымін не быў хрысціянінам. У 1324 г. у лісце да папы рымскага Іаана XXII ён пісаў: „...сам я веру ў Бога Айца і Сына і Духа Святога“ і з гэтага вынікае, што лічыў сябе хрысціянінам. Аднак, калі папа не здолеў суняць крыжакаў і яны працягвалі нападаць на Вялікае княства, Гедымін гнеўна сказаў папскаму пасольству: „Я не ведаю вашага папы і ведаць не хачу. Вызнаю я веру сваіх продкаў і не здраджу ёй да смерці“. З гэтых толькі на першы погляд спрэчных між сабою выказванняў таксама можа вынікаць, што Гедымін лічыў сябе праваслаўным, бо ся-

(Працяг на стар. 8)

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

УЯЎЛЕННІ АБ ДУШЫ

Да ўжо выказаных заўваг, якія адносяцца да ўяўленняў беларусаў аб душы, трэба дадаць яшчэ крыху новых спасцярог. Па сутнасці, усе, ахопленыя апытальнікам інфарматары, лічаць, што чалавечае цела смяротнае, але чалавечая душа — несмяротная. Душа пасля смерці яе ўладальніка пакідае яго цела і на працягу сарака дзён лётае па свеце. Вельмі часта наведвае родны дом і таму ў гэтым часе трэба паабяцаць замыкаць на ключ дзверы, засоўваць шыбры. Справа ў тым, што душа павінна мець лёгкі доступ да свае хаты. Да ўжо сфармуляваных уяўленняў аб выглядзе душы і месцы яе знаходжання, выказаных жыхарам вёскі Рыбакі Язэпам Самасевічам, варта дадаць, што іншыя жыхары Беласточчыны выказваюць многа другіх меркаванняў. І вось многія з іх уяўляюць душу, як маленькага чалавека, шарык, апілку. Нямала ёсць і такіх, якія лічаць, што незалежна ад таго, пад якім выглядам выступае душа, яна заўсёды ўсіх і ўсё на свеце бачыць, але яе не бачыць ніхто ў ніякіх акалічнасцях.

Выказванні жыхароў усходняй Беласточчыны не пацвярджаюць меркавання вядомага даследчыка славянскага фальклору Г. Бегелейзена, які піша: „U Białorusinów dusza w czasie snu wychodzi z ust osoby śpiącej, na kształt długiej wstęgi. W innych stronach Białorusi utrzymują, że dusza w czasie snu opuszcza ciało, lecz pozostaje w pobliżu, pilnie go strzeże, by do niego wrócić".

На жаль, Бегелейзен не называе канкрэтных раёнаў Беларусі, у якіх выступаюць такія меркаванні. У маёй практыцы толькі раз удалося сутыкнуцца з меркаваннем, якое ў нейкай ступені набліжаецца да думкі, выказанай польскім фальькларыстам.

Жыхарка вёскі Кузьмы, Тафіля Палех, народжаная каля 1890 года, выказала ніжэй прыведзеную спасцярогу: „Ты пытаеш пра душу, то я табе магу сказаць тое, што калісь я чула, калі была яшчэ малою і жыла ў Бандарах. То значыт, у нас гаварылі так, што душа часта ў часе сну пакідае лунацікоў і сабе лётае па свеці. Ну, то тады такі лунацік, сам аб гэтым не ведаючы, устае з пасцелі і ідзе ніведама куды. А так, напраўду, то ён ідзе за сваёю душою. Ну, а вядомо, што душа не ходзіт па зямлі, а толькі лётае, то такі лунацік, каб яе злавіць, то залазіт на стрэхі будынкаў, або на дзеравы. Ну, і там так затоіцца і жджэ, аж неколь душа ні прылеціт. Ну а ўжэ калі яна прылеціт і прысядзе, то ён яе схваціт. То я штось такое ад старых чула. Але ніколі ні чула, каб, значыцца, з нармальнага чалавека ў сне душа выходзіла. Іншэ дзело, калі чалавек умірае. То тады ўжэ дух пакідае мертвэ цело і да яго ніколі ўжэ больш ні вернецца".

На пытанне адносна таго, ці душа вяртаецца да чалавека, калі ён знойдзецца ў небе, або ў пекле, інфарматары не даюць аднародных адказаў. Блытаныя адказы могуць сведчыць аб тым, што ні ў літаратуры, ні ў мясцовых фальклорных легендах не выступае інтэрпрэтацыя гэтай праблемы, якраз з тае прычыны адказы маюць найчасцей такі характар: „А хто его ведае; я аб гэтым ніколі і не думала". Выступаюць аднак і спробы канкрэтнага фармулявання адказу на гэтае пытанне. Адказы гэтыя, як ужо я сказаў, маюць вельмі непаслядоўны, а часта і супярэчлівы характар. Вось тыпы такіх адказаў: „Калі чалавек пападзе ў рай, душа вернецца зноў да яго і перастае лётаць па свеці". „У раеві то Бог дае чалавеку новую душу, лепшую, чым тая, каторую ён меў. А тая старая, то ўжэ назаўшэ будзе кружыцца па свеці". „Калі чалавек пападзе ў пекла, то ён там жыве без душы. У чарцей яму душа непатрэбна". „Але ж не, у пеклі чалавек таксама мае душу, бо без душы ён жыць ні можэ. Ну, але вядомо, што гэта душа зусім чорна..." „Ну, а мне здаецца так, што калі ўжо чалавек памер і душа вылецела з цела, то ўжэ ўсероўно, куды ён пападзе: у рай ці ў пекла, то ўжэ душа да яго не вернецца..." „А што ж мы тут можэм гаварыці аб гэтом, мы ж цёмны людзі".

Усе гэтыя выказванні пачуў я з вуснаў жанчын з вёскі Боўтрыкі. Прыблізны ўзрост жанчын ад шасцідзесяці да сямідзесяці гадоў.

А. Баршчэўскі

„...І НЕ ЗДРАДЖУ ЕЙ ДА СМЕРЦІ..."

(Працяг са стар. 7)

род яго продкаў — пануючага роду Рынгольдавічаў — былі праваслаўныя князі. А спальванне на кастры было адной — на жаль, апошняй, пасмяротнай ужо — праявай будавання незалежнасці Вялікага княства, таксама праз захаванне незвычайнага і арыгінальнага абраду пахавання яго ўладара, манарха. Няма сумнення, што гэтакай была пажыццёвая воля Гедыміна і сыны стараннліва яе выканалі. І традыцыі захоўваліся. Захаваліся пэўныя звесткі, што ў 1377 г. хрысціянін Альгерд-Аляксей быў падчас пахавання таксама спалены, як Гедымін.

Паслядоўна выконвалі Гедымінавічы бацькоўскую волю і ў іншых справах, асабліва „супольных граніц супольнымі сіламі ад кожнага непрыяцеля нязменна баранілі", — як заўважае той жа летапісец. Толькі ў адным адступіліся ад бацькавай волі: Кейстут з Альгердам, якія сталі адыгрываць галоўную ролю ў дзяржаве, пры маўклівай згодзе іншых братоў знялі наймешшага брата Яўнута з пасады віленскага князя і далі яму маленькае Заслаўскае княства (на тэрыторыі сённяшняй Мінскай вобласці). Мабыць, былі на тое якіясьці важкія агульнадзяржаўныя прычыны ў паводзінах самога Яўнута, бо неўзабаве ён уцякае ў Маскоўскае княства.

Гедымінавічы за смерць бацькі не засталіся ў даўгу ў крыжакаў. „Альгерд, рускае і літоўскае войска сабраўшы, — паведамляе „Хроніка", — у Прусію ўварваўся і зямлю іх бязлітасна абрабаваў і замкаў мноства спустошыў ды са здабычай немалою, нямецкія палі крывёю паліўшы, палону нямала набраўшы, моцна за смерць Гедыміна, бацькі свайго ндаўна забітага, крыжакам адпомсціў..."

Мікола Гайдук

Мал. У. Петрука

Усё з бульбы

БУЛЬБЯНІКІ (на 4 порцыі)

Зварaныя ў лупінах 12 бульбін абярыце і прапусціце праз мясарубку. У атрыманую масу дабаўце паўшклянкі крухмалу ці 1/4 шклянкі мукі, 2 сталовыя лыжкі растопленага сметанковага масла, адно яйка, соль, перац і добра перамяшайце. З масы зрабіце невялікія шарыкі, палажыце на змазаную маслам патэльню і запячыце ў духоўцы. Потым пераложыце ў каструлю і ўліце туды 3/4 шклянкі смятаны ці 3 сталовыя лыжкі сметанковага масла з падсмажанымі 4 цыбулінамі. Прагрэйце на агні 5-7 хвілін. Пасыпце зялёнай цыбуляй, ці кропам і ешце.

ЗРАЗЫ БУЛЬБЯНЫЯ (на 4 порцыі)

Зварыце ў лупінах 6 бульбін, абярыце, пратрыце, а другія 6 бульбін сырымі сатрыце на тарцы, усё змяшайце, дабаўце соль, трохі сцёртага сыру і зрабіце аладкі. Прыгатуйце фарш: зварыце 300 г ялавічыны (валавіны), прапусціце праз мясарубку, змяшайце з падсмажанай на саланіне цыбуляй. Начыніце фаршам бульбяныя аладкі, дайце ім авальную форму. Падсмажце на саланіне (120 г) да ўтварэння румянай скарыначкі. Ешце гарачымі.

ПАМЯЦЬ АБ ПАМЁРШЫХ ПАТРЭБНА ЖЫВЫМ

У Відаве ёсць могілкі, якія абраслі бэзам і ўсякім дрэвам. Тут няма і агароджы. Дваццаць гадоў назад збіралі грошы ад гаспадароў, каб паставіць хоць сякую-такую агароджу, слупкі ды сетку драцяную пачапіць на іх. Ад вуліцы, праўда, трохі зрабілі таго і, нават, нябрыдкую браму паставілі. Але далей не скончылі, не хапіла духу, грошай і ахвоты.

Гэтую распачатую агароджу таксама ўжо знішчаюць. Калі вязуць нябожчыка, то бывае, што да брамы як бы задалёка, рвуць тую сетку, робяць у ёй вялікую дзірку і праз яе маюць бліжэй да ямы... Во, якая дзікасць!

Каб дакончыць агароджу, не раз і пасля збіралі відаўцы грошы ды недзе прападалі яны і ўся справа аціхала... А могілкі ўжо ў такім стане, што і сорамна робіцца на душы, глядзячы на іх. У занядбанні яны вялікім! Для прыкладу, могілкі ў Парцаве так дагледжаныя, дакладна абгароджаныя, што і коцік не працiснецца туды. А ў Відаве — ці грэх, ці два! — і карова ўлезе. Гусі ходзяць па магілах, куры нясуцца каля магілаў. Што гэта, людзі добрыя, чалпеца ў Відаве? Авечкі блішчаць пад крыжамі, бы сіла якая нячыстая, бараны мэкаюць...

Памяць аб памёршых патрэбна перш за ўсё жывым. Як мы шануем сваіх нябожчыкаў, так будуць і нас шанаваць народы іншыя. Не шануючы памёршых, мы і самі сябе перастанем шанаваць — вось якая праўда.

Андрэй Гаўрылюк

СОННІК

—74—

Напарстак атрымаць — гонар, пашана; згубіць або падараваць — пакуты.

На піва, чай атрымаць — стараюцца цябе падкупіць; даваць — даход, карысць.

Напільнік (наждак) — праследаванні пераможаш сваім спакоем.

Напітак — павелічэнне сілы, здароўе.

Напіхваць — усе будуць цябе любіць.

Нарадкэнне — сямейнае шчасце; святкаваць дзень нараджэння — дажывеш глыбокай старасці.

Нарачоны або нарачоная — бачыць іх — папулярнасць; быць ім (ёю) — хуткі шлюб; весці іх да вянцу — душэўны спакой; бачыць памёршых — доўгае шчаслівае сямейнае жыццё.

Народнае гулянне — прыемныя часы.

Народны сход — непатрэбнае ўмешванне ў чужыя справы.

Наркотык — зманлівыя, уяўныя надзеі.

Нарцыс — ненадзейнасць.

Нарыў, болька — вялікія клопаты; калі гоіцца — удача пасля многіх няўдач.

Насарожац — твае намеры не ўдадуцца і будуць дрэнна прыняты.

Насенне сеяць — багацце, шчасце і здароўе; ачышчаць яго — удачны ход інтарэсаў; сапсаванае — добрыя інтарэсы; ядуць яго птушкі — страта прыяцеляў і даверу; зрываць або збіраць — спадзяваная спадчына.

Насілкі — стаць вучоным; ляжаць на іх — прыемная перамена.

Насілле — страта, шкода.

Насільшчык — дапамога.

Насіць — цяжкая праца, а таксама задавальненне.

Наследваць — шчасце і ўдача ў справах і рабоце.

Настаўнік — не разбагацееш.

Настольнік, сурвэта — сцерагчы таямніцу.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

У ГАСЦЯХ У „ВЯСЁЛКІ"

Ці знойдзецца сярод вас хоць адзін, што не любіць хадзіць да сяброў на іманіны? Няма такіх.

Вось і „Зорка" вельмі ўцешылася, калі яе запрасіла „Вясёлка" да сябе на дзень нараджэння, ды не абы-які, а на юбілей, на трыццаціґоддзе.

Дзіцячы часопіс „Вясёлка", які выходзіць для беларускіх дзяцей у Мінску, усім нам добра вядомы. Ім жа на Беласточчыне карыстаюцца на ўроках беларускай мовы ды і звычайных чытачоў тут у „Вясёлкі" шмат.

Гэтай вясною „Вясёлцы" споўнілася 30 год. І яна на свой юбілей склікала ўсіх сваіх сяброў — чытачоў, пісьменнікаў, рэдактараў падобных дзіцячых часопісаў. Была сярод іх і „Зорка".

Сяброў у „Вясёлкі" аказалася вельмі многа. Таму сустрэчы з нагоды яе свята адбываліся ў многіх месцах — у палацах піянераў, у школах, у дамах культуры. А самае галоўнае свята — „вясёлчыны" іманіны адбыліся ў велізарным будынку Дзяржаўнага тэатра оперы і балету.

„Вясёлку" робяць маладыя людзі. Старэйшым з'яўляецца толькі яе заснавальнік, першы галоўны рэдактар Васіль Вітка, вядомы беларускі пісьменнік. Чытачы „Вясёлкі" ведаюць яго па казках, вершах, размовах з дзецьмі аб розных важных справах. У час юбілейнай урачыстасці, калі „Вясёлка" атрымала шмат высокіх узнагарод і цікавых падарункаў ад сяброў, сама яна таксама прызнала ўзнагароды. Васіль Вітка атрымаў званне лаўрэата „Вясёлкі" і ганаровы дыплом № 1. Наступныя два дыпломы і званні лаўрэатаў „Вясёлкі" атрымалі паэт Артур Вольскі і мастачка Алена Лось.

З цудоўнай мастацкай праграмай выступіў для „Вясёлкі" дзіцячы фальклорны калектыў „Зорачка", які дзейнічае пры Рэспубліканскім палацы піянераў у Мінску. У яго выкананні госці ўбачылі сцэнкі вітання вясны, абрады ў час жніва, сяння льну і іншыя, а таксама паслухалі шмат цудоўных беларускіх народных песень. І ўсё гэта было выканана так міла, на сцэне было так каляровa ад прыгожага адзення, усё суправаджалася такой цудоўнай музыкай, што на сэрцы і сапраўды рабілася па-веснавому радасна.

„Зорка", разам з украінскім часопісам „Барвінок" і кіргізскім „Байчэчэкеем" вырашыла наведаць рэдакцыю „Вясёлкі", паглядзець, як яна працуе, і асабіста пазнаёміцца з яе героем Васем Вясёлкіным. Не раз мы яго бачылі на старонках часопіса.

Асцярожна адчыняем дзверы ў пакой галоўнага рэдактара Уладзіміра Ліпскага і што бачым? Проста насупраць дзвярэй, на стале сядзіць Вася — велізная вясёлая лялька-хлапец у беларускім адзенні.

— Вітайце — гаворыць нам рэдактар. — Уваходзьце, Гэта наш новы Вася Вясёлкін. — Толькі што яго прынеслі дзеці з палаца піянераў у падарунку для „Вясёлкі" разам з пажаданнямі. Праўда, прыгожы хлопец? А наш ранейшы Вася Вясёлкін — значна меншы, вунь ён.

На століку ў куточку, сярод розных эмблем „Вясёлкі" і падарункаў ад дзяцей, стаіць наш добры знаёмы маленькі Вася. Цяпер у яго ўжо ёсць малодшы, хоць значна большы брат.

Галоўны рэдактар „Вясёлкі" Уладзімір Ліпскі — гэта вядомы ўжо пісьменнік, аўтар шматлікіх кніжак для дзяцей і моладзі. Тут жа разам з ім працуюць паэты Казімір Камейша і Мікола Маляўка. Іх вершы часта паяўляюцца на старонках „Вясёлкі". Усімі рэдакцыйнымі справамі, перш за ўсё арганізацыяй і падрыхтоўкай матэрыялаў да друку займаецца Тамара Тарасава. Яна — сакратар рэдакцыі.

Усе дзіцячыя пісьменнікі Беларусі, і паэты, і празаікі, свае самыя новыя творы, калі толькі яны могуць змясціцца на старонках „Вясёлкі", дасылаюць у часопіс. Таму яна такая цікавая.

Разам з іншымі „вясёлчынымі" гасцямі „Зорка" пабывала на выстаўцы малюнкаў з „Вясёлкі", якая арганізавана была ў фае кінатэатра „Піянер", а таксама на многіх сустрэчах „Вясёлкі" з яе чытачамі. І ўсюды беларускія дзеці цікавіліся жыццём дзяцей у Польшчы, чытачамі „Зоркі" і наогул беларусамі ў Польшчы. Усе хацелі навязаць перапіску з беластоцкімі школьнікамі.

За дні пабыўкі ў Мінску „Зорка" вельмі пасябравала з „Вясёлкай", пазнаёмілася з многімі беларускімі пісьменнікамі. А ад-

(Працяг на стар. 10)

„Зорка", „Барвінок", і „Байчэчэкей" у гасцях у „Вясёлкі". Злева направа: сакратар „Вясёлкі" Тамара Тарасава, галоўны рэдактар кіргізскага „Байчэчэкея" Тактасун Самудзінаў, галоўны рэдактар украінскага „Барвінка" Васіль Маруга, рэдактар „Вясёлкі" Казімір Камейша, галоўны рэдактар „Вясёлкі" Уладзімір Ліпскі, рэдактар „Вясёлкі" Мікола Маляўка і рэдактар „Зоркі" Яніна Чэрнякевіч.

Сяргей Грахоўскі

ЗВАРОТ

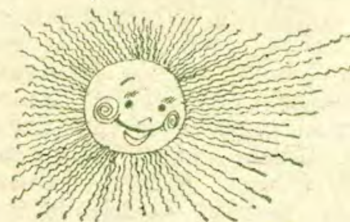

Добра жыць тады на свеце,
Калі спяць спакойна дзеці,
Не грымяць начамі танкі,
А спяваюць калыханкі
Ў кожным доме, ў кожнай хаце
Заспакоеныя маці.
Добра жыць тады на свеце,
Калі ўся зямля ў цвеце
І ніводнага пялёстка
Не сячэ свінцовы лёскат.
Ды не кожнай маці спіцца,
І дзіця заснуць баіцца:
Недзе б'юць і б'юць гарматы,
У агні знікаюць хаты,
На вачах сівее маці:
На яе руках дзіцяці
Працінае куля грудзі.

Што ж вы думаеце, людзі?

ДАРАГІЯ ЧЫТАЧЫ, САРДЭЧНА ВІНШУЮ ВАС З ВАШЫМ СВЯТАМ — МІЖНАРОДНЫМ ДНЁМ ДЗЯЦЕЙ

„ЗОРКА"

МІКОЛКА І ІГОЛКА

Бабуленька старая
Дрыжачаю рукою
Ніяк не пападае
У вушка замалое.

Падняўся ўнук з падушкі
І ёй у вачавідкі
У іголкавае вушка
Ўцягнуў крутую нітку.

Азваўся тут Міколка:
— Бабуленька, паслухай,
Куплю табе іголку
Я з велізарным вухам.

Віктар Швед

(Працяг са стар. 9)

У ГАСЦЯХ У „ВЯСЁЛКІ“

некаторых атрымала ў падарунку кніжкі з аўтографамі. „Вясёлка“ ж сабрала ў падарунак для „Зоркі“ цэлую бібліятэчку цікавых беларускіх кніжак. Вельмі дзякуем за такі падарунак. Цяпер „Зорка“ можа знаёміць нашых чытачоў з навейшымі творамі пісьменнікаў Беларусі.

А прывітанні для чытачоў „Зоркі“ прасілі перадаваць і ўкраінскі „Барвінок“, і рускі „Міша“ (выходзіць у Маскве), і кіргізскі „Байчэчэкей“.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

Гульня

ЧАРАДЗЕЙ

Гульня праводзіцца на пляцоўцы або ў прасторным памяшканні пры ўдзеле любой колькасці чалавек. Для гульні патрэбен невялікі прадмет (мячык, шышка, каменьчык і т.п.) — „чарадзей“.

Гуляючыя становяцца ў круг на адлегласці 1,5-2 метры адзін ад аднаго і перакідваюць „чарадзея“ паміж сабой. Калі „чарадзей“ упадзе на зямлю, усе павінны „замерці“ і стаяць да таго часу, пакуль хто-небудзь не парушыць маўчанне (павернецца, засмяецца і г.д.). За гэта ён атрымлівае штрафнае ачко. А гульня паўтараецца.

Атрымаўшыя па тры штрафныя ачкі выбываюць з гульні. Перамагае ігрок, які застаўся апошнім у крузе.

Вясёлы куточак

На стале ляжаць тры яблыкі. Хлопчыку вельмі хочацца іх з'есці.

— Колькі яблыкаў ёсць? — пытаецца маці.

— Тры.

— Значыць, — кажа яна, — адно для таты, адно для цябе і адно для мяне.

Хлопчык бярэ адзін яблык, з'ядае яго. Але хоча яшчэ.

— Колькі асталося яблыкаў? — пытаецца маці.

— Два, — адказвае хлопчык, — адно для таты, і адно для мяне.

— А дзе ж падзеўся мой яблык? — дзівіцца маці.

— А твой я ўжо з'еў, — адказаў хлопчык.

МАЛЕНЬКІ ЗЛОДЗЕЙ

У маім агародзе ў густым малінніку індзючка пачала несціся. Тры яйкі пакідала ў гняздзе. Аднойчы бачу — не тры, а толькі два яйкі ўжо ляжаць на месцы. Прыгледзеўшыся, убачыў неападаль гнязда і трэцяе. Ды што гэта? Трэцяе яйка было лёгкае і мела на баку маленькую дзірачку. Я зразумеў: нехта вельмі спрытны падкрадаецца да гнязда і адно яйка выпівае. Але хто? Можа пацук — падумаў. Але ж не. Пацукі не выводзяцца ў малінніку і любяць больш сырое месца ды пад дахам.

Аднойчы пад вечар, ужо цямнела, гаспадыня праходзіла каля малінніка і пачула адтуль нейкае фурканне: фур-фур. Яе зацікавіла, хто там так фурчыць, якраз каля таго гнязда індзючкі. Падкралася і ўбачыла, таго, хто выпіваў нашы яйкі. Быў гэта... малы, сімпатычны вожык. Ён і цяпер спакойна смактаў сабе новае яйка. Зусім не спужаўся, толькі як бы са злосцю фуркнуў: чаго мне перашкаджаеш!

Другі раз Бажэнка застала вожыка ў гняздзе. Ніхто з нас аднак не адганяў яго. Яйка — не маёнтак, а вожыкі не толькі сімпатычныя звяркі, але і вельмі карысныя. Яны нішчаць шкоднікаў сельскай гаспадаркі.

М. Панфілюк

ЗАГАДКІ

1. І сваё дзіця не забыла, і чужых малачком напаіла.
2. Пасярод двара стаіць гара: спераду вілы, ззаду мятла.
3. Два слухаюць, два нюхаюць, чатыры стукаюць, семсот свішчуць.
4. Чатыры братцы-барадатцы. Як у лес ідуць — дамоў глядзяць, як з лесу ідуць — у лес глядзяць.
5. Не араты, не каваль, не плотнік, а першы на вёсцы работнік.
6. Не прадзе, не тчэ, а людзей апранае.
7. З барадою, а не дзед; з рагамі, а не бык; дояць, а не карова; лыкі дзярэ, а лапці не пляце.
8. Нічога не баліць, а ўсё стогне.
9. З людзьмі сябруе, хату вартуе, жыве пад ганкам, хвост абаранкам.

Адказы ў наступным нумары

АДКАЗ НА ЗАГАДКУ З 21 НУМАРА „ЗОРКІ“
„Па зямлі я не хаджу...“ (Рыба)

Павел Марціновіч

ШАКАЛАДНЫ ГРУЗАВІК

Каля фабрыкі —
Крык!
Дзесьці знік
Грузавік.
Грузавік
Двухтонны,
Шакаладу
Поўны.
У шафёра —
Гора.
Усім шкада
Шафёра.
Для слухмяных
Дашкалят
Ён развозіў
Шакалад.
Быццам
Грушы, яблыкі
З шакаладнай
Фабрыкі.
Як знайсці
Машыну тую?
Ледзь шафёр
Не лямантуе.
Грузавік —
Не воўк, не дзік,
Сам не ўцёк
Той грузавік.
Грузавік
У горадзе
Знік
Шукайма
Злодзея.

*

Добра ў цырку,
Слаўна ў цырку!
Тут святло зіхоча
Зырка.
Тут і весела,
І шумна...
...Дрэсіроўшчык
Сёння
Сумны.
Цяжка на яго
Глядзець:
Знік яго
Цыркач-мядзведзь.
У які,
Каб ведаць,
Бок
Ноччу
З клеткі
Ён уцёк?

*

...Ужо світала
Ледзьве-ледзь,
Якраз ля фабрыкі
Мядзведзь
Ступаў,
Сярдзіта сапучы,
Стаміўся Мішка
Уначы.
Ён выбрацца спяшаўся
У лес,
І ў грузавік
Цыркач
Залез.
Схапіўся лапаю
За руль
І гораду сказаў:
— Пакуль!

ПАЗНАЁМІМСЯ

Раман Свентахоўскі, Трывежа, 62, пошта 17-212 Ласінка, Беластоцкае ваяводства.

* * *

Юрка Шварц, Навакорніна 100, пошта 17-205 Новаберазова, Беластоцкае ваяводства.

* * *

СССР, 344068, г. Ростов-на-Дону, пр. Октября, 36, кв. 13. Соловьёва Люда. 7 клас.

* * *

СССР, 346511, Ростовская обл., г. Шахты-11, ул. Горная, 19а. Кардаш Люде. 12 год.

* * *

СССР, 344114, Ростов-на-Дону, ул. Орбитальная, 70/2, кв. 72. Сидорова Светлана. 15 год.

* * *

СССР, 163059, г. Архангельск-59, ул. Партизанская, 36, кв. 8. Базаленко Роману. 4 клас.

* * *

СССР, 346916, г. Новошахтинск, Ростовской обл., ул. Лебедева, 62, Бесклинской Лене. 11 год.

* * *

СССР, 346504, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Белинского, 2. Тименчуковой Оксане. 4 клас.

* * *

СССР, 344038, Ростов-на-Дону, ул. Новаторов, 8, кв. 65. Пащенко Тане. 12 год.

* * *

СССР, 344038, г. Ростов-на-Дону, ул. Ленина, 58, кв. 56. Роговой Тане. 12 год.

* * *

Еля Барташэвіч, вучаніца 4 класа, в. Ляшукі, 56, пошта 17-221 Старое Ляўкова, Беластоцкае ваяводства.

* * *

СССР, 301254, Тульская обл., Одоевский район, село Рылёво, интернат. Тарасовой Инне. 8 клас.

* * *

Ангеліна Харкевіч, Ляўкова 71/14, пошта 17-221 Старое Ляўкова, Беластоцкае ваяводства. 6 клас.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Знайдзіце на малюнку сем звяркоў.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 29 V — 8.10 Hist. kl. VII. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Gorzki romans". 12.50 Genetyka kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Prod. rośl. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Za kierownicą. 17.50 Metronom. 18.30 Losy. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Gorzki romans" — radz. film fab. 22.20 „Ostinatio determinare" — widowisko.

Sobota 30 V — 7.25 TTR — s. IV Mech. rol. 7.55 TTR — s. IV Hod. zwierz. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops. 10.00 „W 80 dni dookoła świata z Willym Fogiem" (10) — serial hiszp. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.50 Piłkarska kadra czeka. 12.10 Bariery. 12.40 TV Koncert Życzeń dla Honor. Krwiodawców. 13.10 Zdrowie. 13.40 „Wędrówki dalekie i bliskie". 14.20 Na krawędzi słowa. 14.40 Antologia dramatu powszechnego: Ch. Hampton — „Opowieści Hollywoodu". 17.05 Los. D. Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Polska w świecie. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.20 Magnes. 19.30 Dziennik. 20.00 „Przechodzę kryzys" — film hiszp. 21.30 XXIII Festiwal Piosenki Radzieckiej — Zielona Góra '87 — Koncert laureatów cz. 1. 22.05 Sportowe rytmy tygodnia. 22.35 XXIII Festiwal Piosenki Radzieckiej — Zielona Góra '87 — Koncert laureatów cz. 2. 23.20 DT. 23.40 Kino nocne: „Radykalne cięcie" — film CSRS.

Niedziela 31 V — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.55 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Chłopcy z Baker Street". 10.30 DT. 10.35 Teleranek — c.d. 11.00 Siedem anten. 11.35 TV Koncert Życzeń. 12.20 Kraj za miastem. 12.45 „Piętro wyżej" — pol. film archiw. 14.25 Tryptyk Himalajski cz. 2 — Nepalskie ścieżki. 15.00 Fasola — pr. dla dzieci. 17.15 Teleexpress. 17.30 Studio Sport — I liga piłki nożnej. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Ostatnie dni Pompejów" (1) — włoski film fab. 21.25 XXIII Festiwal Piosenki Radzieckiej — Zielona Góra '87 — Koncert Przyjaźni cz. 1. 22.25 Sportowa Niedziela. 22.55 XXIII Festiwal Piosenki Radzieckiej — Zielona Góra '87 — Koncert Przyjaźni cz. 2. 23.35 DT.

Poniedziałek 1 VI — 13.30 TTR — s. II Mat. 14.00 TTR — s. II J. pol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Dziecko potrafi cz. 1. 17.05 „O krasnoludkach i krecie" — film anim. 17.15 Teleexpress. 17.30 XXIII Festiwal Piosenki Radzieckiej — Zielona Góra '87 — Festyn dziecięcy — Barwy Przyjaźni. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Rozmowa na telefon (1). 19.05 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Karol Wojtyła — „Promieniowanie ojcostwa". 21.20 Rozmowa na telefon (2). 21.50 Film balet. 22.15 Kino chińskie. 22.40 DT.

Wtorek 2 VI — 9.00 Biol. kl. VI. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zamach stanu" (4). 11.00 Poradnik Domatora. 11.25 „Lot kondora" (3) — ang. film dok. 13.30 TTR — s. IV Upr. rośl. 14.00 TTR — s. IV Skomplikowane sąsiedztwo, czyli stosunki polsko-niemieckie. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Akademia Muzyczna. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Wspólna Polska — wspólne sprawy. 18.10 TV Informator Wydawn. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zamach stanu" (4) — pol. serial tel. 20.50 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.05 „Biecz" — tel. film dok. 21.35 Misterium ognia — wid. muz. 22.05 Studio Sport. 22.40 DT.

Środa 3 VI — 8.10 Geogr. kl. V. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Tajemniczy Budda". 11.45 „Zawieszona na niebie" — film dok. 12.00 J. pol. kl. VI. 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 TTR — s. II Biol. 15.40 Nurt. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Krąg. 16.40 Dziecko potrafi cz. 2. 17.15 Teleexpress. 17.30 Półfinał Pucharu Polski w piłce nożnej. 19.15 Dobranoc. 19.30 Dziennik. 20.00 „Tajemniczy Budda" — film fab. prod. chińskiej. 21.35 Pr. publ. 22.15 Bolesław Leśmian — „Łąka". 22.40 DT.

Czwartek 4 VI — 8.10 Hist. kl. VI. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Komisariat policji" (6). 11.05 Szkoła dla rodziców. 11.20 Apteczka. 11.30 Historia najbliższa. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV J. pol. 14.50 Korep. z mat. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Adres Polska. 16.45 „Szerszenie w ulu" (4) — serial czeski. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mistrzostwa Europy w boksie — półfinały. 18.50 Dobranoc. 19.00 Telespotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Komisariat policji" (6) — serial franc. 20.55 Tygodnik Gospodarczy. 21.25 „Mistrz życia" — film dok. 22.20 Penetracje. 22.40 DT.

Bielsk Podl. Zygfryd — pol. 6—7.

Czeremcha Konopielka — pol. 3. Chrzciny — czes. 6—7.

Czyże Mój brat ma fajnego brata — czes. Wiosna, panie sierżancie — pol. 3—7.

Hajnówka Piramida strachu — USA 1—7.

Michałowo Sygnał ostrzegawczy — USA 2—7.

Mielnik Tootsie — USA 3—4. Enklawa — NRD 6—7.

Milejczyce Enklawa — NRD. Skalpel proszę — czes. 3—7.

Nurzec Beata — pol. 3. Snajperki — radz. 4—5. Tajemnica Aleksandra Dumasa — czes. 6—7

Orla Samotny rejs — radz. Skarb na wyspie — rum 3—7.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	**31**	**18**	**Анелі, Петранелі**	**Клаўдзіі, Юліі**	**4.22-20.46**	**2.03-12.57**
панядзелак	1	19	*Дзень дзіцяці*	*Дзень дзіцяці*	4.21-20.47	2.13-14.12
аўторак	2	20	Эразма, Марыянны	Аляксея, Доўманта	4.20-20.48	2.23-15.25
серада	3	21	Лешка, Клатыльды	Канстанціна, Ялены	4.19-20.49	2.23-16.37
чацвер	4	22	Францішка, Караля	Васіліска, Якава	4.18-20.50	2.44-17.51
пятніца	5	23	Баніфаца, Валерыі	Еўфрасінні Пол., Ігара	4.18-20.51	2.58-19.04
субота	6	24	Норберта, Паўліны	Мялеція, Сцяпана	4.17-20.52	3.15-20.18

ГАДАВІНЫ

85 год таму назад

2.6.1902 г. нар. дзеяч рэвалюцыйнага руху ў Заходняй Беларусі, адзін з кіраўнікоў Беларускай сялянска-рабочай грамады і рэдактар яе газет Янка Бабровіч (пам. 8.I.1943 г.)

60 год таму назад

1.6.1927 г. нар. беларускі жывапісец і педагог Васіль Васільеў, найбольш вядомыя карціны: „Электрыфікацыя вёскі" (1952), „Вечар" 1955), „Веснавое ворыва" (1967) і інш.

50 год таму назад

5.6.1937 г. нар. беларускі пісьменнік Барыс Беліжэнка, друкуецца з 1951 г., першы зборнік вершаў „Крыгалом" (1973), паэма „Свята пумы" (1977) і інш.

МАЎЧЫЦЬ, ЯК ВАДЫ ХЛІСНУЎШЫ

Калі пацяплела, падумаў я: паеду ў тыя бядовыя Катлы. У вёску ўязджаў я тою дарогаю, што ад Пасынак, якую называюць Прагулкаю. Як толькі пасыкнуўся я ў Прагулку, дык і застраг разам са сваёй аўтамашынаю. Балаціны там ажно па балотнікі ў машыне! Вывалаклі мяне адтуль добрыя людзі, каня прывялі і вывалаклі на сухое. Аддыхаўшыся трохі, пытаю я ў людзей: солтыс ваш абяцаў гэтую Прагулку да толку давесці і языком накрыўся? А людзі на тое засмяяліся, і загаварылі: „Ты пайдзі і паглядзі, што наш солтыс з сасною зрабіў, якую спілавалі ва ўрочышчы Круцёлка?" Я пайшоў глядзець. З сасны гэтай меліся напілаваць дошак ды шопу для малацілкі паставіць. Прывалаклі дрэва пад малачарню, у тое месца, дзе нейкі Жукжыў, і там звалілі яго на зямлю, і другі ўжо год будзе, як сасна тая гніе на Жукоўшчыне. Ніхто і не думаў пілаваць яе, шопу ставіць, а солтыс, можа і найменш думаў пра тое. А нашто яму думаць, калі і не думаючы добра жывецца.

Так мы памалу дагаварыліся і да лёсу салтысоўскага фонду. Дзе ён, гэты фонд, дзе грошы з яго? Солтыс маўчыць, як бы не яго гэта датычыць. Ну, солтысе Катлоў: загавары, азвіся, падай свой голас, скажы, што ўсё гэта няпраўда, няхай людзі прачытаюць у „Ніве" тваё словы і ацэняць іх па свядомасці! Скажы таксама і пра тое, якая гэта хвароба точыць той клуб катлоўскі? Гультайства, ці мо эпідэмія якая?

Андрэй Гаўрылюк

САБАКУ ЗА ПАЎТАРЫ ТЫСЯЧЫ

Здаўна гаварылі ў Бельску пра валачашчых сабак, якія швэндаліся па горадзе цэлым ганнём і, бывала, нападалі на людзей. Асабліва небяспечнымі рабіліся яны малым дзецям! Калі і не пакусаюць, дык перапалохаюць да паўсмерці!

Нарэшце пабудавалі ў Бельску прытулак для сабак, на Усходняй вуліцы, блізка „Зелянца". Будова каштавала больш двух мільёнаў злоты. Цяпер валачашчы сабака трапляе ў гэты прытулак, дзе будзе ён дагледжаны, нярэдка лепей чымсьці ў якога гаспадара.

Прытулак прадае сабак асобам, якія хочуць: за малога сабачку трэба заплаціць дзвесце або трыста злоты, у залежнасці ад пароды і выгляду, а за большага або вялікага сабаку трэба даць і паўтары тысячы. Бываюць людзі, якія любяць трымаць у сябе сабаку. У бельскім прытулку могуць яны мець нямалы выбар іх дзеля куплі.

А. Гаўрылюк

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў

696. Юрый Зюзя (Варшава)	**— 1030 зл.**
697. Н.Н.	**— 588 зл.**
698. Гмінны кааператыў „Сялянская самапомач" у Мілейчыцах	**— 5300 зл.**
699. Салэцкая рада ў Гайдукоўшчыне	**— 900 зл.**
700. Нарадовы банк польскі, аддзяленне ў Гайнаўцы	**— 2950 зл.**
701. Кааператыўны банк у Орлі	**— 3000 зл.**

Дзякуем

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску вуліца Міцкевіча 50/54
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego. 17-200 Hajnówka. ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Дзякуй за песні • Памятаць аб нацыянальных меншасцях • Алесь Барскі аб працавітасці • Не хавацца за плячыма • Літаратурная старонка • Рэцэпт Дзеда Кастуся • Бі і духу слухай! • „Мондрыя гловы" • Ліст з Курашава • З суда • Сябрына • Па запавету Гедыміна • Беларускі фальклор • Краявід перад патопам • Сонік • „Зорка" • Што-дзе-калі • Гумар

Ніва

АДРАС РЭДАКЦЫІ

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Мірaслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Аля Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 14
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł; półr. 312 zł, rocznej 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał półrocze roku następnego oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 759/87. Nakład 4.600 egz. W-4

З суседскага агародчыка

НЕДААЦЭНКА

У дзіцячым садзе „Вішанька“ праходзіла чарговая сустрэча дзетак з цікавымі людзьмі. Гэтым разам да малышоў прыбыў дырэктар мясцовай фабрыкі дзіцячых забавак Іван Мікалаевіч Філаненка.

Загадчыца „Вішанькі“ Марыя Іванаўна папрасіла госця:

— Вы ж, Іван Мікалаевіч, калі ласка, не вельмі афіцыйна, без розных там лічбаў і працэнтаў. Гэта ж дзеці. Гаварыце простай мовай, аб простых рэчах. І ўсё будзе добра.

Калі ўвайшлі ў пакой, дзе сабралася дзятва, ён цёпла прывітаўся і пачаў:

— Дарагія дзеці! Я прыйшоў да вас з фабрыкі, на якой вырабляюцца забаўкі. Якія забаўкі? Гэта, перш за ўсё, лялькі: дзяўчаткі і хлопчыкі, бялявыя і чарнявыя, у розных сукеначках, касцюмчыках і чаравічках. А яшчэ нашы майстры вырабляюць мядзведзяў, сланоў, кракадзілаў...

Доўгенька вось так расказваў Іван Мікалаевіч пра забаўкі. Дзеткі дружна пляскалі яму ў далоні. А калі гоман сціх, падняўся маленькі Сяргейка і сказаў:

— А ўсё-ткі, дзядзька, вы не сказалі, на колькі працэнтаў ваша фабрыка план выконвае.

Анатоль Бурачонак

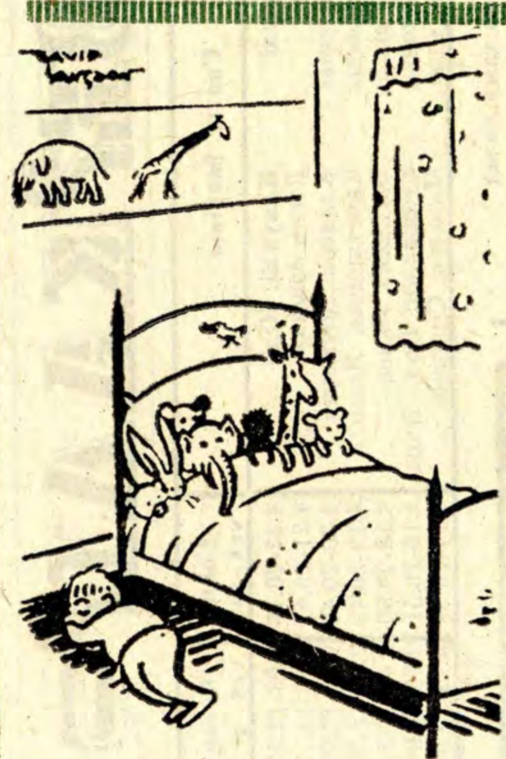

НІЎКА

— Мой муж яшчэ верыць, што дзяцей прыносіць бусел!..
(„Монда эмігрісіка“, Італія).

АПРАЎДАЎСЯ

— Навошта ты ўсю капусту патаптаў? — дакарае маці малога Віцю.

— Ты ж казала, што дзеці ў капусце растуць, дык я шукаў сабе брацікa.

НЕ ВЯДОМА, ЦІ БАЛІЦЬ

— Алесь, ты ўчора быў у зубнога лекара?

— Быў!

— Ну як, цяпер зуб не баліць?

— Не ведаю, ён у доктара застаўся.

У ДЗІЦЯЧЫМ САДЗЕ

— Ты раўнуеш дарма! Мужчына, з якім ты бачыў мяне ўчора, — гэта мой тата.

ЗАКОН

Сярожа правініўся, і бабуля абяцае ўсё расказаць бацькам.

— Не раскажаш, — заяўляе Сярожа.

— Гэта ж чаму?

— Таму што мы — свае. А сваіх выдаваць нельга.

АРГУМЕНТ

— Зноў ты, Валодзік, з нямытымі нагамі ў пасцель кладзешся?

— А дзе я вазьму іншыя?

Дзіцятка Бог даў. А аліменты хто будзе плаціць?

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Колькі табе паўтараць, Петар, каб ты не смеў гуляць з нявыхаванымі хлопчыкамі? Чаму ты не гуляеш з ветлівымі дзецьмі?

— Ім не дазваляюць гуляць са мной!

*

Гі расказваў сваім школьным сябрам:

— Мой тата заўсёды носіць з сабой тры пары акуляраў.

— Тры пары? Навошта?

— Адны, каб добра бачыць зблізку, другія — здалёку.

— А трэція?

— Каб шукаць дзве другія пары акуляраў.

*

Аднойчы дзяўчынка глядзела кінафільм „Мачыха“. А потым пытаецца:

— Мама, чаму цёцю называюць „мачыхай“? Яна ж такая добрая і любіць дзяцей.

З суседскага агародчыка

ЧЫТАЮЧАЯ ПУБЛІКА

Мы ведаем не першы год,
І ведае планета,
Што ў нас чытаючы народ,
Што вельмі добра гэта.

Зайдзі ў тралейбус, паглядзі,
Цярпення набярыся...
— Сядзі, касацік мой, сядзі,
Пад старасць настаішся, —

Пачуеш голас-дабрадзей
То там, то тут ў салоне
Старых заслужаных людзей
Да смаркачоў-піжонаў.

Газетаю прыкрыўшы твар,
Спакойненька упроўшы,
Сядзіць вось гэтакі „Буквар“
І чхае на старэйшых.

Другі чытае ўсё падрад
Праз акуляраў лупу.
Ды ён жа месца роднай нат
І маце́ры не ўступіць.

Як ні прыкінь тут, ні зірні,
Няма ў юнцоў і звання
Элементарных дабрыні,
Увагі, выхавання.

Таму нямала ёсць падстаў
Вучыць дзіця з калыскі:
Не важна, колькі прачытаў —
Што вычытаў у кніжцы.

Уладзімір Правасуд

— На такіх чарапахах, сынок, лятялі калісьці людзі.

НАПАЛОВУ

— Якое надвор'е? — пытае маці ў малога, які прыбег са двара.

— Крыху холадна, крыху цёпла! — адказаў той.

ЛОГІКА

— Мама, мы куды ідзем?

— Фатаграфавацца.

— А навошта ты напарфумавалася? Дык пах усё роўна не атрымаецца на здымцы.

Юныя калумбы.

Курёзы

МАЛЫЯ ПРАТЭСТАНТЫ

Своеасаблівы пратэст сваім бацькам і наогул дарослым супраць бяспраўя заяўляюць юныя іспанцы. Многія з іх, пакідаючы родны дом назаўсёды, далучаюцца да дарослых жабракоў, якія бяруць дзяцей у сваю кампанію, каб больш расчуліць прахожых выглядам абарванага, а то і напаўгалага маленькага суайчынніка.

Адзін 11-гадовы швед з г. Еліварэ падаў у суд на сваіх бацькоў за тое, што білі яго бярозавым венікам. Яму стала вядома, што ў Швецыі фізічныя пакаранні дзяцей забаронены.

У Рыо-дэ-Жанейра дзеці знайшлі больш эфектыўны сродак пазбаўлення залежнасці ад бацькоў. Яны ідуць служыць у паліцыю. І там было створана такое спецыяльнае паліцэйскае падраздзяленне з падросткаў ва ўзросце ад 8 да 14 гадоў.

У ЗША дзеці змагаюцца за свае правы метадамі, што найбольш уласцівыя для гэтай краіны. Яны проста ўцякаюць з дому ў масавым парадку. Па афіцыйнай статыстыцы ў Амерыцы штогод пакідаюць бацькоў больш за адзін мільён дзяцей. Гэтаму спрыяюць і скасаванні шлюбаў, што павялічваюцца, бо разведзеныя бацькі крадуць пераманьваючы дзяцей адзін у аднаго, — гэта лічба складае да 150 тысяч выпадкаў у год. Каля 10 тысяч маленькіх амерыканцаў крадуць чужыя людзі, а наогул ад 20 да 50 тысяч хлопчыкаў і дзяўчынак знікаюць назаўсёды, прападаюць невядома дзе.

Калі вы хочаце, каб дзеці не прыслухоўваліся да таго, што вы гаворыце паміж сабою, рабіце выгляд, што звяртаецеся менавіта да іх.